

Petak, 4. oktobar 2002.

Svedok C-037

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 9.02 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Dobili smo informaciju da postoji mogućnost da zasedamo sledeće nedelje i tokom popodneva i to u ponedeljak, utorak i sredu. Mi o tome još nismo doneli odluku i voleli bismo da čujemo mišljenje stranaka o poželjnosti toga.

TUŽILAC NAJS: Hvala vam, časni Sude. Iz razloga koje ću da objasnim kasnije, verovatno ovog jutra, moglo bi da bude poteškoća u popunjavanju ove nedelje dokazima. Daćemo sve od sebe da osiguramo da sve ide po planu.

SUDIJA MEJ: U redu. Razmotrićemo to u toku dana. Izvolite, gospodine Miloševiću. Mogu da kažem da smo upravo dobili kopije izjava ovog svedoka. Razmotrićemo kasnije da li će neke ili sve te izjave da budu uvrštene.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Juče ste na kraju vašeg saslušanja rekli da su vaša familija, i vaš otac, bili u koncentracionom logoru. Takođe ste pomenuli zajedničku, udruženu borbu Srba i Hrvata protiv fašizma u Drugom svetskom ratu. S obzirom da ste bili politički aktivni, a i u svetlu činjenice da ste obrazovan čovek, da li znate da su svi ustavi Hrvatske doneti posle Drugog svetskog rata, sve do amandmana 1990. godine, sadržavali pravila o tome da su Srbi konstitutivan narod u Hrvatskoj? Ovo se odnosi na sve ustave, od 1945., 1965. i 1974. godine. I da li znate da su Srbi izgubili ovaj status u Hrvatskoj 1990. godine, sa tim izmenama? Je li tako?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Da, tako je. Tokom rata, Srbi su postigli jednak status na zasjedanju ZAVNOH-a i imali su, zadržali su taj status sve do 1990. godine, kada su ga izgubili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad već pominjete ZAVNOH, to je Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske, za one koji ne znaju.

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ - PITANJE: Da li znate, iz tog vremena, naravno tada niste bili rođeni, ali se to znalo u našoj zemlji, da je i Rezolucija ZAVNOH-a sadržala konstatacije da su Srbi u Hrvatskoj dali neviđene žrtve i pokazali veliku ljubav prema zajedničkoj domovini i da su se, zajedno sa Hrvatima, borili protiv zajedničkog neprijatelja i da nema slobodne i demokratske Hrvatske u kojoj Srbima ne bi bila zagarantovana puna ravnopravnost kao i Hrvatima. Da li vam je poznata ta Rezolucija ZAVNOH-a?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste, ona mi je poznata i mi smo u tim prvim izborima, demokratskim izborima se pozivali na tu rezoluciju, na odluke i na ta stečena prava Srba koja su imali u Hrvatskoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 1941. godine, gde je dignut ustanak protiv fašizma u Hrvatskoj?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Zvaničan podatak za vreme bivše Jugoslavije je bio 27. juli u Srbu, u Lici, kasnije je taj datum promjenjen dolaskom nove vlasti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ - PITANJE: Dakle, 27. jula 1941. ustanak protiv fašizma u Hrvatskoj dignut u Srbu, na području na kome žive Srbi, u Lici i onda se širio u Hrvatskoj, je li tako?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste, tako je.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, mi moramo da shvatimo kuda ide ovo ispitivanje. Vi pitate sada svedoka za događaje koji su se desili davno, pre njegovog rođenja. Meni se čini, dozvolite da završim, čini mi se da tvrdite da postoji neka relevantnost tih događaja za ono šta se dogodilo 1941. godine. Moraćemo da budemo upoznati u čemu je njihova relevantnost i takođe treba da razmotrimo koji je prikladan način da se time bavimo. Vaša teza je da su Srbi živeli u strahu i da je uzrok tog straha delimično ležao u događaji-

ma koji su se dogodili pre 50 godina. Mi treba da odlučimo koliko istine ima u tome. Teza Tužilaštva je, naravno, da su određene snage bile odgovorne za zločine koji su počinjeni protiv hrvatskog stanovništva sa tih područja. Prema tome, tu postoji određeni konflikt koji treba da se reši. Bilo kako bilo, ja sumnjam u ispravnost takvih pitanja upućenih ovom svedoku, dakle u vezi sa događajima koji su se dogodili pre 50 ili 60 godina. Gospodine Kej (Kay), možda biste nam vi s vaše pozicije amikusa mogli da pomognete u vezi s tim. Naravno, svako unakrsno ispitivanje ima svoje granice. Nije moguće da će optuženi svakog svedoka ovo da pita.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Velika je relevantnost, veliki je značaj ovih događaja, ali oni imaju ograničeni učinak. Vi ste rekli da su to šira jedna pitanja. Međutim, ona se mogu da se pokriju drugim, ona jesu bila pokrivena drugim svedocima, a i donekle ovim svedokom. Ja, što se mene tiče, nemam nikakvih prigovora na vašu intervenciju u ovom trenutku, jer, kao što je Pretresno veće reklo i samo, a i ja mislim da optuženi ne bi, da bi trebao svoju tezu da iznese u pogledu relevantnih događaja, a ne da se bavi istorijskim događajima.

SUDIJA MEJ: Čuli ste šta je sada rečeno, gospodine Miloševiću. Mi ćemo da sprovedemo tu odluku. Predmet kojim vi želite da se bavite je strah za koji tvrdite da su Srbi osećali u predmetno vreme zbog događaja koji su se dogodili pre. Vi stoga možete da postavite pitanje svjedoku u vezi s tim, u vezi s tim strahom, ali kratko i sažeto. Mi pogotovo nećemo da dozvolimo svedočenje ovog svedoka o istorijskim događajima, jer se on rodio nakon što su se oni dogodili. Ako vi želite dalje da istražite tu temu, možete da pozovete nekog istoričara, kao što to može da učini i Tužilaštvo i mislim da je to onda ispravno, a ne kroz ovog svedoka. Također je važno, s obzirom na vreme koje vam je ostalo, da ovom svedoku iznesete ono šta je vaša teza, ono u čemu se vi ne slažete s njim, dakle u vezi sa onim šta je on ispričao da se dogodilo u Zapadnoj Slavoniji i u vezi s drugim stvarima na koje se on osvrnuo tokom svog ispitivanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej (May), vi ste postavili pitanje u čemu je relevantnost. Bez nekog opširnog objašnjenja relevantnost je u tome što se krajem osamdesetih i početkom devedesetih godina taj isti fašizam iz Drugog svetskog rata povampirio i zato što se on nije izražavao samo simbolima i retorikom iz Drugog svetskog rata, nego i ogromnim progonima srpskog stanovništva, kao što ste videli, izbacivanjem iz Ustava, nezakonitim hapšen-

jima, ubijanjima, pritiscima, otpuštanjima s posla, što smo sve juče konstatovali.

SUDIJA MEJ: Mi smo shvatili šta vi želite da kažete. Vi ste to već rekli i shvatili smo koja je vaša poenta. Kad za to dođe vreme, vi možete da izvodite dokaze o tome, ali sada smo na unakrsnom ispitivanju jednog konkretnog svedoka i treba da se ograničite na ono šta je svedok rekao i šta sam zna. Kao što je rečeno već puno puta, vi, kada za to dođe vreme, možete da izvodite svoje dokaze u vezi sa tim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Kao što ste videli, svedok je govorio o onome o čemu sada zna i juče je na moja pitanja prilično jasno odgovarao o logorima, o mučenjima, o sakaćenjima, o ubijanjima i tako dalje, dakle o svemu ...

SUDIJA MEJ: Molim vas, ne trošimo više vreme na to. Krenite dalje, ako imate još nešto da pitate. Ako želite da završite sa ovim svedokom danas, vi to možete, ako možete, završite pre, biće dobro i vi ste mu već puno pitanja postavili u vezi s tim. Ako postoji još nešto šta je relevantno za njegovo svedočenje, molim vas da nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Smatram da je sve relevantno. Evo, postaviću mu pitanje koje se tiče 1990. godine, pošto nije reč ni o kakvim strahovima, nego o pojavama 1990. godine, a ne o apstraktnom strahu od pre 50 godina. U vašem kraju, u široj, rekao bih, mada je to relativno, široj okolini je bio i najveći koncentracioni logor Jasenovac, je li tako?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je bilo opšte poznato koliko je Srba stradalo u Jasenovcu, Jevreja i Cigana?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Je, bilo je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko je Srba, po onome šta ste vi znali, što ste učili u školi, u Hrvatskoj, dakle, stradalo u Jasenovcu?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ono što smo učili o podacima govorilo se o 700.000 Srba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 700.000 Srba je ubijeno u tom jednom ustaškom logoru. Evo, 27. marta 1990. godine, da li vam je poznat taj

događaj u Jasenovcu sa skupa preživelih logoraša iz ustaških logora, upućeno je ...

SUDIJA MEJ: Koje godine?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 1990. godine, 27. marta 1990. godine, znači vreme o kojem svedok svedoči, upućen je apel jugoslovenskoj javnosti u kome se kaže: "Izašli smo iz jednog pakla i ne bismo željeli da zlo dožive naša djeca i naši unuci. Osobito nas je ogorčilo mišljenje da je Nezavisna Država Hrvatska", to je ona Hitlerova (Adolf Hitler), "bila povijesni interes hrvatskog naroda". Da li se sećate tog događaja i tog apela?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Sjećam se događaja, ali apela se ne sjećam.

SUDIJA MEJ: A kakav je to bio događaj, molim vas? Možete li nešto o tome da nam kažete ili da nas podsetite?

SVEDOK C-037: Pa tada su se, kao i svake godine, skupljali preživeli logoraši u Jasenovcu da obilježe dan kad su izišli, kad su se oslobodili iz Jasenovca. To se dešava i sada, posle 1995. godine, gdje se oni prisjećaju tih dana i govore o svojim stradanjima i uvijek apeluju na svijest svih građana da se postaraju da se takva događanja više ne ponove. To je tradicija od 1960. i neke godine, pa evo sve do danas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pošto se, znači, ne radi o apstraktnom strahu, nego o događajima, da li su tačni podaci koje ja ovde imam o tome da je na području Zapadne Slavonije u 1991. i 1992. godini ubijeno nekoliko stotina Srba, ranjeno nekoliko stotina i spaljeno nekoliko hiljada kuća i 27 pravoslavnih crkava? Je li to tačno?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja ne mogu govoriti sada tačno o broju koliko je poginulo, jer vi nabrajate nekoliko stotina, može biti 200, može biti 300, može biti 700.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koje su vaše brojke. Pošto ste vi svedok tužbe, evo recite vaše brojke?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ono što smo mi imali kao podatak, a sigurno da on nije tačan, jer ne možemo to utvrditi, u Zapadnoj Slavoniji je poginulo negdje preko 500 ljudi, ali je tačno da je nekoliko hiljada kuća minirano i zapaljeno, kao i veliki broj sela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačan i ovaj podatak o 27 pravoslavnih crkava koje su zapaljene?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja ne znam tačan broj, o tome je vodila pravoslavna crkva evidenciju, ali znam da je dosta crkava porušeno i popaljeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je na to šta se dešavalo može da se kaže da je otpor tom nasilju bio spontan od strane srpskog stanovništva u Zapadnoj Slavoniji?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Pa mislim da ne bi mogli tako reći. Spontano je nastao u Okučanima gdje je došlo do ulaska hrvatske policije i gdje je bilo pucnjave. Ostali dio Slavonije, Zapadne, je krenuo u rat kad još nije bilo takvih ubijanja i paljenja. Ubijanja i paljenja su nastala u toku rata i poslije rata. Tamo su komandanti Teritorijalnih odbrana otpočeli rat. Da li je to bilo kod njih izazvano zbog događanja u Okučanima, ja ne znam, ali još uvijek nije bila opasnost da se tamo puca i da se vrše napadi onakvi kakvi su počeli, jer kažem nije bilo još uvijek životne opasnosti. Strah je postojao i nepovjerenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A koliko su daleko, je l' Okučani spadaju u Zapadnu Slavoniju?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Da, Okučani spadaju u Zapadnu Slavoniju i oni su recimo od Pakraca udaljeni 25 kilometara, od Daruvara 45 kilometara, to su sve mjesta negdje oko 25 do 30 kilometara.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To znači opravdano je bio i spontan otpor u Okučanima, ali dok ne dođe do ...

SUDIJA MEJ: To nije ono šta je svedok rekao. Ne smete pogrešno da navodite njegove reči ili da govorite ono šta on nije rekao. Ja znam da je to vaša teza, ali vi ste to predložili kao da je to ono šta je svedok rekao, a to nije istina. Nemojte da iznosite komentare, već postavljajte pitanja. Dok imam reč, gospodine svedoče, molim vas da nam pomognete u vezi sledećeg: rekli ste nam da je ubijeno 500 ljudi, da je nekoliko hiljada kuća zapaljeno. Kada ste to govorili, jeste li mislili na srpski živalj i njihove kuće?

SVEDOK C-037: Časni Sude, kad sam pomenuo 500 ubijenih, to sam mislio na kompletne borbe koje su vođene, znači i ono što ja znam za civile i broj vojnika, a da taj broj, vjerujte mi, nije definitivan, jer svaki dan raste broj

nestalih, znači povratkom Srba u Hrvatsku. Znači, ja sam to govorio o Srbima baš. Povratkom Srba oni potražuju svoje nestale koji su vjerovatno stradali, ne zna im se traga, tako da ja taj broj, kažem, nisam imao definitivni, on je sigurno veći. A što se tiče kuća, govorio sam o srpskim selima i o srpskim kućama, jer na tom području Zapadne Slavonije je negdje potpuno devastirano oko 150 do 160 srpskih sela i to je trajalo od oktobra do negdje polovine aprila, polovine oktobra 1991. godine, do negdje aprila 1992. godine su sela pljačkana, a dio civila koji je ostao je bio ili ubijen ili odveden u zatvore u Bjelovar ili Marino Selo, Pakračku Poljanu i druga mjesta.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, mikrofon nije bio uključen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekao sam, proizilazi iz intervencije gospodina Meja da vas ja nisam dobro razumeo kada sam, interpretirajući ono šta ste rekli, da bih postavio sledeće pitanje, rekao napad je bio kod Okučana, tu je otpor bio spontan srpskog stanovništva, a rekli ste da u Pakracu koji je 20 kilometara, kako kažete od Okučana, nije bilo napada, a oni su isto tako se organizovali da pruže otpor. Je li to tako, jesam li vas ja dobro razumeo?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste. Tako je bilo u Pakracu, Daruvaru, Grubišinom polju i Podravskoj Slatini. Tamo su Srbi prvi krenuli u oružani sukob.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, kad su napadnuti Okučani, ko ih je napao?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: U Okučane, po saznanju koje sam ja dobio nakon nekoliko dana kad se dogodilo, drugi dan je ušla hrvatska policija i počela je pucnjava u selu Okučanima i onda su domaći Srbi uzvratili vatru. To je trajalo dan, dva u prekidima, jer je onda došla intervenisati jugoslovenska armija iz Bjelovara.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, oni su tu bili napadnuti i spontano je se pružio otpor tome napadu, je li tako?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Da, tako sam ja obavješten od Okučanaca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dakle tako su počeli sukobi u Zapadnoj Sloveniji, je li tako?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste, tako su počeli sukobi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li se sećate jedne naredbe Kriznog štaba Slavonske Požege, govorim o merama za etničko čišćenje Zapadne Slavonije od Srba, naredba Kriznog štaba Slavonske Požege kojom je naređeno raseljavanje 24 srpska sela u severozapadnom delu opštine Slavonska Požega? Da li se sećate te naredbe?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Sjećam se te naredbe, tu sam naredbu kasnije i lično vidio. Sjećam se kad su ljudi iz tih sela dijelom odlazili prema Požegi, Slavonskoj Požegi, a dio ljudi koji nije imao povjerenje u vlast, odlazio je na prostor koji su Srbi držali tada pod kontrolom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Radi objašnjenja, da li je bilo bilo kakvog razloga, osim etničkog čišćenja, da se da naredba da se rasele Srbi iz 24 sela iz opštine Slavonska Požega?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Kasnija događanja su pokazala da za to nije bilo nikakvog povoda ni razloga, jer su ta sela odlaskom tih ljudi bila spaljena i opljačkana. Dio ljudi koji je ostao je bio ubijen i upravo se ove godine vršila ekshumacija nad njihovim tijelima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vas ta naredba, za koju i sami kažete da nije bilo nikakvog razloga da se Srbi isteraju iz 24 sela Slavonske Požege, podseća na onu poznatu naredbu koju je potpisao Kvaternik 1941. godine 7. lipnja (jun)?

SUDIJA MEJ: Ja neću da dozvolim to pitanje. To je jedan komentar. Nije uopšte bitno na šta to podseća nekog. To je ono šta vi tvrdite i to nije adekvatno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ako se ta ...

SUDIJA MEJ: O ovome jednostavno nećemo da se sporimo. Nećemo da se sporimo o tome, to nije adekvatno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, identična je naredba naredbi od 1941. godine.

SUDIJA MEJ: To jednostavno nema veze. Vi možete to nama da iznesete, a mišljenje ovog svedoka o tome nije bitno. Ono šta vi pokušavate da uradite

je da vi svoje teze iznesete putem ovog svedoka, a to jednostavno ne možemo da dozvolimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ja samo u svom ispitivanju nastojim da svedok odgovori je li nešto tačno ili nije, gospodine Mej, a ja mislim da na to imam pravo.

SUDIJA MEJ: Pređite na sledeće pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je najviše nasilja, dakle najviše nasilja, kažem nasilja, bilo u Daruvaru, Grubišnom Polju, Novoj Gradiški, Novskoj, Orahovici, Pakracu, Podravskoj Slatini, Slavonskoj Požegi i Virovitici? Sve su to opštine.

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja bih vas zamolio, časni Sude, da pitanje bude konkretnije na koja nasilja, od strane koga, prema kome, pošto je pitanje dosta opšte.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema Srbima od strane novih snaga hrvatske vlasti, znači na tom području govorim o etničkom čišćenju, o ubijanjima, o zatvaranjima, o mučenjima, znači o svim vrstama nasilja, o isterivanjima, je li najviše nasilja bilo upravo na tom području Zapadne Slavonije u opštinama koje sam citirao, sve su vam bliske, vi ste stanovnik tog područja?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: U toku rata, od avgusta do decembra 1991. godine, Srbi koji su držali ... Položaj je bio van gradova, znači Daruvar i sam Pakrac kao grad, kao grad govorim, a ne kao općina i Grubišno Polje kao grad i Virovitica, Slavonska Požega i Orahovica i Podravska Slatina i Novska i Nova Gradiška su bili pod hrvatskom kontrolom. Događanja su bila takva da su u tim gradovima odvođeni Srbi u zatvore. Neki su maltretirani, neki su tučeni, neki su u Novskoj, Pakracu, Daruvaru ubijeni, a to se događalo i u Voćinu, Balincima, Četekovcu, Bučju, to su Srbi radili, slična događanja su se radila u ovim gradovima koji su bili pod kontrolom Srba. Kasnije, počinjanjem egzodusa Srba iz Grubišnog polja, pa Daruvar, ja sad govorim o općinama, malo pre sam govorio o gradovima, a sad govorim o općinama, znači sad je širi teritorij, ali to su bili djelovi teritorija koja su činili srpska sela. Odlaskom Srba iz tih sela, ta su sela devastirana i paljena. Dio stanovništva, to ću ponoviti, ja sam to rekao, koji je ostao je bio zatvoren pa oslobođen, a neki su bili ubijeni. Tako da taj prostor od sjevera kad krenemo od Virovitice i Podravske Slatine,

taj dio srpskih sela koji je na planinskim brdima bio, pa sve do prilaza Pakracu koji je bio pod kontrolom dalje teritorijalaca i JNA, je bio devastiran, znači sela su potpuno uništena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate događaja koji su prvo uznemirili javnost, kad je osvanulo na pravoslavnoj crkvi u Grđevcima velika parola “smrt Srbima”, a onda već 13. avgusta 1991. godine dolazak “crnokošuljaša”, pripadnika Zbora narodne garde iz Virovitice pod komandom funkcionera HDZ-a Stojana Gustina, dakle 13. avgusta 1991. godine i onda nedela koja su usledila? Da li se sećate tih događaja?

SUDIJA MEJ: Prvo da se osvrnemo na pojedinačne događaje. Pre svega ono šta se ovde iznosi je da se pojavila parola na crkvi gde je bilo rečeno “smrt Srbima”. Da li je to tačno, gospodine?

SVEDOK C-037: Toga se ne sjećam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je čak bilo objavljeno u lokalnim novinama i to u broju od 19. jula 1991. godine?

SUDIJA MEJ: Ovaj svedok je rekao da se toga ne seća. Prema tome, sledeća stvar koja je izneta je da su stigli bili “crnokošuljaši”, Zbor narodne garde. Da li ste videli tamo “crnokošuljaše”?

SVEDOK C-037: Ne, nisam bio tamo i nisam to vidio. Čuo jesam da su došle neke snage, ali to nisam vidio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li znate šta o tom događaju, dolaska te grupe ubica Zbora narodne garde pod komandom tog Stojana Gustina 13. avgusta 1991. godine i nedela koja su oni počinili? Da li znate o tome nešto?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja sam za to čuo negdje oko 15. avgusta i da su tada nastali sukobi koji su se kasnije širili, ali ne znam tačno na koji način je počelo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate, na primer, u tom zbivanju, evo da vam jedan konkretan primer iznesem, jer tu je bilo stotine Srba koji su stradali, ali evo, na primer, Mladena Kekećevića, najbogatijeg Srbina iz

Grubišnog Polja, Novi put bb, to je njegova adresa. Njega su uhapsili, naravno nezakonito, bez ikakvog sudskog naloga, uhapšen je od strane Zbora narodne garde na službenom putu, pošto je imao sa sobom novac, pa su mu onda odsekli jedno uvo, pa posle kad su mu uzeli svu imovinu dozvolili mu da napusti Hrvatsku. Je li se sećate bar tog događaja?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: U ta vremena je bilo jako mnogo događanja i takvih priča. I ja zbilja sad konkretno tog imena kad ste vi pomenuli se ne sjećam, ali znam da je bilo kao i u sličnim mjestima presretanja i premlaćivanja, ali prošlo je mnogo vremena i zbilja tih silnih podataka i formulacija koje su se dobijale se ne sjećam, kao ni tog imena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li je tačan podatak koji ja ovde imam, samo mi recite da li je tačan ili nije tačan, da je tokom etničkog čišćenja, prema podacima prikupljenim samo do 15. avgusta 1992. godine, potpuno etnički očišćena u tom kraju 183 sela, a delimično 87 sela? Je li taj podatak tačan?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Mislim da je nešto niži, da nije baš 183, da se kasnije tim obilaskom i popisivanjem sela ispostavilo da je to nešto niže, ispostavilo se oko 170, tako nešto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To po vama nije 183, nego koliko?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Negdje po našim podacima oko 165 je potpuno uništeno sela, a djelimično negdje oko 50.

SUDIJA MEJ: A kada je to bilo, gospodine? Mislim da ste nam već rekli, ali podsetite nas, molim vas, tokom kog perioda se to desilo.

SVEDOK C-037: Časni Sude, ta su događanja počinjala krajem septembra, početkom oktobra 1991. godine i trajala su negdje do polovine 1992. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kažete oktobra, ja imam ovde podatak da, na primer, u selu Nova Cabuna, opština Virovitica, hrvatske snage i naoružano stanovništvo su pucali po srpskim kućama već početkom septembra 1991. godine. Je li to tačno ili nije? Samo mi recite da ili ne, da ne bismo gubili vreme. Evo, rekao sam vam tačan podatak, selo Nova Cabuna početkom septembra 1991. godine, znači ne u oktobru, pucali po srpskim kućama naoružani hrvatski civili i hrvatske snage. Je li to tačno ili nije?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ne znam tačno period vremena, čuo sam za ta

dogadjanja, to je bio van kontrole, odnosno van dometa gdje sam ja živio. Ja sam čuo za selo Kip i za druga sela, da su tako prolazila i na području Daruvara i to odmah poslije avgusta se to događalo, tako da vrijeme koje vi pominjete, septembar mjesec, odgovara, jedino ne znam sad tačno za to selo, jer bilo je mnogo tih podataka, da ja ne mogu ovog časa da dam ikakvu evidenciju, da ja mogu tačno govoriti o datumu, ali to su već bila vremena kad se to počelo događati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne pitam za tačan podatak, nego je li to početak septembra?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Hvala lepo. E sad mi recite, molim vas, pošto ja gledam sad neke podatke koji su prikupljeni samo do 15. avgusta 1992. godine, znači samo do 15. avgusta, da su potpuno očišćena sledeća naselja: Bastajski Brđani, Batina, Batinska Rijeka, Bijela, Gornja Vrijeska, Donja Vrijeska, Donje Cjepidlake, Gornji Borki, Donji Borki, Dobra Kuća, Gornje Cjepidlake, Katinac ...

SUDIJA MEJ: Svedok ne može na sve to da odgovori. Vi sada čitate jedan dugačak spisak i on jednostavno ne može ni da počne da odgovara na sve to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Spisak je predugačak, ali ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Da li možete da se setite svih ovih 165 sela, kako su se zvala?

SVEDOK C-037: Časni Sude, ne mogu se sjetiti svih, a ta sela koja se sada navode su na prostoru općine Daruvar, ali se ja ne mogu sjetiti ovoga časa svih sela.

SUDIJA MEJ: Ne. Gospodine Miloševiću, vi ste izneli jednu opštu činjenicu da se radi o 165 sela. Ne moramo više da idemo u detalje. Nastavite dalje, molim vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam rekao, gospodine Mej, da se radilo o 183 sela, a svedok je potvrdio za 165.

SUDIJA MEJ: Svedok je dao svoj iskaz. Mi se oslanjamo na ono šta svedok kaže tokom svog svedočenja, a ne na ono šta vi kažete. Možemo li da nastavimo, da pređemo na drugu temu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno, da li je tačno da je u Hrvatskoj od 1991. godine, sad govorim u Hrvatskoj, a ne samo u Zapadnoj Slavoniji, da su hrvatske vlasti digle u vazduh 10.000 kuća srpskih pa čak i po neku hrvatsku, gde je reč bilo o njihovim neistomišljenicima?

SUDIJA MEJ: Vi ste svedočili o Zapadnoj Slavoniji. A da li možete da kažete šta se desilo u ostalom delu Hrvatske? Ako je to samo nešto šta ste pročitali u novinama, onda to za nas nema nikakve vrednosti ili ako ste to jednostavno čuli na radiju?

SVEDOK C-037: Časni Sude, o tom podatku ja sam čuo u medijima i čuo sam da se o tome govori u hrvatskim organima, zbog miniranja takvih kuća i zbog traženja odštete što je sada nedavno bilo u Strazburu (Strasbourg), čini mi se, ali taj zvaničan podatak nemam i ne znam.

SUDIJA MEJ: Nismo mogli da vas čujemo, ali izgleda da to šta ste govorili nije relevantno. Nema nikakvog smisla da pitate ovog svedoka za ono šta je on čuo na radiju, ukoliko se radi o činjenicama koje mogu da se potvrde na osnovu drugih dokaznih predmeta, ukoliko se zaista radi o činjenicama. Ono šta vi pokušavate da uradite je da iznesete celu svoju tezu putem ovog svedoka, a to je jednostavno gubljenje našeg vremena. Postavite mu pitanje o Zapadnoj Slavoniji, to je sasvim u redu, on zna o tome, ali ako se samo radi o nečemu šta je on pročitao u novinama, onda to nije ni od kakve koristi ikome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U glavnom ispitivanju, u glavnom ispitivanju ja sam očekivao da takvu primedbu stavite drugoj strani, jer je na mnoga pitanja kako znate za to svedok odgovarao da je pročitao u novinama i čuo na hrvatskoj televiziji, a ja ga ni jedno pitanje, ni jednim pitanjem nisam tražio od njega da mi kaže šta je pročitao u novinama, nego samo ono šta on zna. Pogledajte transkript iz glavnog ispitivanja pa ćete videti na koliko je stvari odgovorio da je pročitao u novinama. Na primer, "jeste li videli zatvor u Kninu za Hrvate ili neki logor i Udbini koji ste pominjali u glavnom ispitivanju, ili ste za to čuli ili pročitali".

SVEDOK C-037: Za to sam čuo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Čuo. Dakle, vi prihvatate svedočenja o onome šta je čuo u glavnom ispitivanju, a meni objašnjavate da samo ono šta je svojim očima video, a on je bio na funkciji na kojoj je morao da zna stvari koje ...

SUDIJA MEJ: Da i mi ćemo da donesemo odluku o tome i da vidimo da li ima ikakve vrednosti u onome šta je Tužilaštvo iznelo, ukoliko ste vi u pravu u vezi sa tim. Ja se sada ne sećam, ali ako ste u pravu, mi ćemo da donesemo adekvatnu odluku. Nema nikakvog smisla da čovek govori o onome šta je čuo na radiju o tome da su kuće spaljene i tako dalje, osim ukoliko on konkretno nema neku specifičnu vezu sa tim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, evo malopre smo ustanovili u njegovom ispitivanju njegovu tvrdnju od 165 sela. Pa idemo onda dalje, molim vas. Govorim sada o Zapadnoj Slavoniji, samo, znači, ne date ništa drugo nego Zapadna Slavonija, samo mi recite jesu li tačni ovi navodi, jer ja, na primer, ove navode sam uzeo iz američke štampe. Tomislav Merčep koji je bio savetnik ministra unutrašnjih poslova i član Parlamenta vodio je odrede smrti i ogroman broj Srba pobio u Zapadnoj Slavoniji. Je li to tačno ili nije?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja sam čuo da se njegovo ime pominje i od Hrvata i od Srba i od nekih zvaničnika hrvatskih da je on vodio akcije u Zapadnoj Slavoniji. U to vrijeme nisam imao nikakvih direktnih kontakata niti sam ga sretao. Njegovo se ime veže za sela oko Novske koja su stradala i njegovu se ime veže za Pakračku Poljanu. To sam čuo, ali o tome ja nemam konkretnih argumenata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je sada, pošto živite u Hrvatskoj, poznato ovo u vezi sa priznanjem njegovog oficira, Mira Bajramovića koji je lično priznao da je zaklao 72 Srbina među kojima i, mislim, osam žena, ne, devet žena? Da li znate za tu, za tu aferu i otkrivanje tih činjenica koje su vezane za Zapadnu Slavoniju i za ova svirepa ubistva srpskih civila?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: To sam čitao u novinama, čitao sam u intervjuu gospodina Bajramovića o tim događanjima. Tada sam pratio da je bio i priveden i da je pokrenuta istraga protiv njega i još dvojice, da su kasnije oslobođeni zbog nedostatka dokaza i sad je ponovo taj postupak na sudu, ali bez Bajramovića, jer je on, navodno, ubijen, već dvojica koja su bila sa njim i

koje je on pominjao u zatvoru pod istragom i protiv njih se sad vodi postupak. I to se navodilo kao podaci da su oni ubijali, masakrirali Srbe u Pakračkoj Poljani, a među njima i žene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako objašnjavate da pravna država Hrvatska pusti na slobodu čoveka zbog nedostatka dokaza koje sam ...

SUDIJA MEJ: To nije pitanje za ovog svedoka, nije na njemu da odgovori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato kakvu je aktivnost Merčep imao u Vukovaru u vezi sa ubijanjima Srba, zajedno sa Glavašem i Šeksom i njihovim odredima smrti, izvlačenjem i ubijanjem, blokadama i tako dalje? Da li vam je nešto poznato o tome, o aktivnosti Merčepa, Glavaša u Istočnoj Slavoniji i Šeksa? Da li vam je to poznato?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja sam o tim stvarima slušao od Srba kasnije koji su živeli na tom području, ali nemam nikakvih detaljnih podataka o tome, osim toga da su pričali da je on u tome učestvovao, da je odvodio Srbe, da su neki likvidirani, da su bacani u Dravu, ali, kažem, nemam nikakvih ja činjenica direktnih o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači nema nekih direktnih činjenica. Pa mi smo juče prešli preko niza stvari koje sam vas ja pitao, za koje ste takođe rekli da ne znate, mislim ustanovili smo strašno mnogo stvari koje ne znate. A da li znate, s obzirom da je, da ste bili tada sve vreme u Hrvatskoj, slušali njihov radio i televiziju pretpostavljam, da li znate kako je nazivana Jugoslovenska narodna armija? Pitam vas zato što imam kod sebe "Naredbu za izveštavanje sa ratnih područja" u kojoj se kaže "JNA ne nazivati nikako drugačije nego srbokomunistička okupatorska vojska". Je li tako? Znači za vreme dok je JNA bila na hrvatskom delu jugoslovenske teritorije, jugoslovenska armija, ona je proglašavana za "srbokomunističku okupatorsku vojsku" po naredbi koju su dobili njihovi mediji. Je li to tako bio taj vokabular korišćen?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Vokabular je bio korišten, "srbokomunistička" i "srbočetnička".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sad što se tiče to "srbočetnička", video sam u onom izveštaju o saslušanju Mire Bajramovića kako on objašnjava da nije nikakav problem bio da kolje i žene i sve redom, problem je, kaže,

samo prvog zaklati, oni su svi za nas bili četnici, posle je to išlo rutinski. Recite mi, molim vas, pošto ste juče govorili o načinima na koje su sve Srbi mučeni u logorima i zatvorima, pošto ja imam ovde jedan izveštaj koji je na osnovu pregleda jednog broja zatvorenika koji su razmenjeni izvršio Institut za mentalno zdravlje i psihologiju Vojno-medicinske akademije i potpisao pukovnik profesor doktor Bratislav Petrović svojeručno, da li se ovo u analizi medicinsko-psiholoških pregleda grupe lica koja su došli iz tih, da li se to slaže sa onim vašim opisima?

SUDIJA MEJ: Ne. Vi se prilično udaljavate od onoga o čemu ovaj svedok može da da iskaz. Vreme nam je ograničeno. Ovaj svedok je govorio o tome da je bio uhapšen, da je bio optužen za špijunažu i izdaju, da je bio 72 dana pritvoren u Beogradu, to su stvari o kojima je on svedočio, a o čemu vi niste ni jedno poptanje postavili tokom vašeg unakrsnog ispitivanja. Postoji jednostavno jedna granica vezana za obim unakrsnog ispitivanja. Ono šta sada vi radite, to je da se pridržavate principa *tu quoque*, to jest da napadate drugu stranu tvrdeći i vi ste to radili. Ovo je suđenje, vi se nalazite ovde na suđenju i ovde je dat iskaz koji sadržava činjenice protiv vas. Ukoliko vi osporavate išta od onoga šta je ovaj svedok rekao tokom svog svedočenja, vezano za ono šta sam ja spomenuo, onda to treba da uradite, treba da iznosite ono šta vi osporavate. To je vaš zadatak, da pitate o zločinima za koje se tvrdi da su navodno počinili Teritorijalna odbrana i drugi. To su sva pitanja koja vi treba da iznesete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, samo da se razumemo oko jedne stvari: moja teza uopšte nije ta koja vi kažete "i vi ste to radili", jer Srbija to nije radila. Vi govorite o građanskom ratu u Hrvatskoj meni koji sam bio predsednik Srbije, a ne predsednik Hrvatske ili Jugoslavije u to vreme, a Srbija nije bila u ratu sa Hrvatskom i nije to radila i ustanovili smo i u unakrsnom ispitivanju ovog svedoka da su svi sastavi za koje on zna bili tamo lokalni iz tih sastava i da nije učestvovala nikakva Srbija u tome. Prema tome, nije moja teza "i vi ste to radili" nego vam govorim o tome da to nema nikakve ni materijalno ni formalno pravne osnove da se to na taj način raspravlja. Kako ja mogu znati šta je radila ...

SUDIJA MEJ: Ono šta ste vi izneli do sada, ono šta pokušavate da iznesete do sada, bar koliko ja to mogu da vidim, vaše unakrsno ispitivanje isključivo ima ovaj pravac: vi pokušavate da kažete da su tokom ovog konflikta u Hrvatskoj

vršeni zločini protiv Srba. Možda je bilo tako, a možda i nije, ali vi morate da shvatite da to ima ograničenu vrednost za nas u odlučivanju o tome da li ste vi i drugi počinili zločine za koje se tvrdi da ste počinili u Hrvatskoj u predmetno vreme. Iskaz ovog svedoka ima smisao da vi, možda ne vi lično, ali drugi su bili umešani u ove zločine i vi treba da vaše unakrsno ispitivanje usmerite ka tome da osporite ono šta je on rekao, a ne jednostavno da ponavljate, konstantno ponavljate naširoko i nadugačko to da su vršeni zločini protiv Srba. Vama treba da je jasno da ovo suđenje mora da se koncentriše na ono šta se nalazi u optužnici, a ne jednostavno navode protiv druge strane. Mi moramo da se koncentrišemo na relevantne stvari. A meni se čini da se previše vremena gubi na navode protiv druge strane. Ja govorim u svoje ime, ovo je, naravno, samo moje gledište.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ja samo želim da vas podsetim, pošto ja ne krijem nikakve svoje teze, da sam rekao na početku ovoga dela, između ostaloga, da to što vi nazivate optužnicom je lažna optužnica, iz, pre svega, dva razloga. Prvo, zato što se nije radilo ni o kakvoj agresiji, nego o građanskom ratu, to je prvi razlog. Drugi razlog, zato što je srpskom narodu i u Hrvatskoj i u Bosni taj rat bio nametnut i što je on za njih bio odbrambeni rat. Prema tome, jasno je da su se Srbi branili na teritorijama na kojima su živeli, od pogroma koji se ponovio posle 50 godina. I to je istina, gospodine Mej i ništa drugo. Ja ništa drugo ovde ne želim da objasnim nego upravo tu istinu. A daleko sam od ...

SUDIJA MEJ: Rekli ste, na primer, da je ovaj svedok bio uhapšen ...

TUŽILAC UERC-RECLAF: Pitanja vezana za hapšenje i slične stvari su raspravljane na privatnoj sednici.

SUDIJA MEJ: Dobro, prelazimo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

sekretar: Časni Sude, ponovo smo na otvorenoj sednici

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nema potrebe da idemo dublje u detalje o

proganjanju Srba ili etničkom čišćenju, jer nema sumnje da je to bilo rasprostranjeno na skoro čitavoj teritoriji, da li je to tačno?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ako govorite o kasnijim događajima, ako govorite o 1995. godini i egzodusu Srba iz Republike Srpske Krajine do kog je tada došlo, onda je zaista bilo rasprostranjeno, ali što se tiče Zapadne Slavonije, već sam vam rekao koliko sela, opština i ljudi je napušteno, odnosno otišlo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste 165 sela. Da li je to bilo rasprostranjeno ili nije, ako uzmemo u obzir tako malu oblast kao što je Zapadna Slavonija? Ako uzmemo broj od 165 sela, kako to vi kažete, ja tvrdim i više, da li bi to bilo rasprostranjeno ili ne?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Da, mislim da je to rasprostranjeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko kuća ste rekli da je bilo zapaljeno ili dignuto u vazduh eksplozivom?

SUDIJA MEJ: Ponavljamo iste stvari. Da li imate još nešto novo da ga pitate?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno da imam. Amandmani na Ustav, kao što smo zaključili, izazvali su uznemirenje među ljudima, ali koliko se ja sećam, posle toga je vođena rasprava o pripremama za novi Ustav Hrvatske. Da li je to tačno?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sad, vi ste aktivno učestvovali u svemu tome, imali ste predloge i učestvovali ste u pripremi nekih amandmana na predloženi Ustav u ime političkih organizacija u kojima ste bili aktivni. Ti amandmani su sadržavali određena prava za Srbe koja su trebalo da budu sadržana u tom Ustavu. Da li to tačno?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno, pazite ovo je sada moje pitanje vama, da li je tačno da hrvatske vlasti nisu uzele u obzir nijedan od takozvanih "srpskih amandmana" na predloženi Ustav, posebno zahtev da bi u novom Ustavu Srbi trebalo da zadrže svoj dotadašnji status, status konstitutivnog naroda koji su imali u svim prethodnim Ustavima od nastanka Republike Hrvatske? Da li je to tačno?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se sećate onda niza ovih zakona koji su dalje produbljavali ili zaoštravali oštricu ponavljanja sistema od pre 50 godina, Zakon o neradnim danima i praznicima, na primer, po tome, hajde da sad ne govorim o Srbima, po tome Jevreji imaju pravo na neradni dan samo ako su članovi, kako kažu "židovske zajednice", a ako nisu članovi, onda nemaju pravo na neradni dan i tako dalje, a Hrvati imaju pravo na Božić da dva dana praznuju, a Srbi samo jedan i tako dalje. Mislim, diskriminatorски zakoni na svim poljima su doneti. Da ne govorim o školstvu, o akademiji nauka, sećate li se Zakona o akademiji nauka koji kaže u prvom članu da je Hrvatska akademija nauka pravni sledbenik Hrvatske akademije od 1941. do 1945, pravni sledbenik akademije koja je napravljena za vreme fašističke vlasti i tako dalje, znači niz zakona, ja ne mogu sad da citiram sve, jer nemam vremena? Da li je to zaoštrilo, paralelno sa ovim pripremama za donošenje Ustava i novim Ustavom, zaoštrilo ozbiljnost ugroženosti srpskog naroda u Hrvatskoj u to vreme?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Sjećam se donošenja tih zakona. Ovoga oko akademije se ne sjećam. Ne znači da nije bilo, ali se ne mogu sjetiti konkretno, jer ste me konkretno sad pitali, ali za ovo oko praznika i ovih dana, toga se sjećam da je bilo i da je to kod ljudi stvaralo tenziju nepovjerenja i tenziju diskriminacije, jer su se podvajali po dva osnova. To je kod ljudi izazivalo nepovjerenje nove vlasti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pretpostavljam, a samo mi potvrdite da li je ta pretpostavka tačna sa stanovišta onih vaših tadašnjih odnosa i onoga šta ste vi osećali da je vas najviše tada, mislim na Srbe kad kažem "vas", ne vas lično, uznemirila činjenica da su odbijeni zahtevi da srpski narod zadrži položaj koji je imao tada u Republici Hrvatskoj, dakle, položaj ravnopravnog naroda?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste da nas je to neugodno pogodilo, da je to stvaralo još veće nepovjerenje, pogotovo što smo mi prijedlagali da Hrvatska bude građanska država, da ne bude nacionalna država, država samo Hrvata, nego svih njenih građana, znači htjeli smo se staviti u građansku opciju i da takva pojava i takav prijedlog da više nismo konstitulari je Srbe jako pogodila u Hrvatskoj i oni su gubili povjerenje u novu vlast.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Počnite iz početka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su posle svi ovi događaji kroz koje smo prolazili u ovom ispitivanju potvrdili da to što su izgubili poverenje u tu vlast nije bilo neopravdano, nego se, na žalost, obistinilo da su strahovi bili opravdani?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Na žalost, sva događanja koja su se dogodila posle 1995. godine su pokazala da je strah bio opravdan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Preskočiću neka pitanja da uštedim vreme, ali jedno ne mogu, iako je samo specifično. Da li se sećate da Zakon o osnovnom obrazovanju ne predviđa nastavu za decu srpske nacionalnosti i da predviđa samo nastavu na hrvatskom jeziku, Zakon o usmerenom obrazovanju ne predviđa ništa što je za nastavu na srpskom jeziku, Zakon o obrazovanju na jezicima narodnosti predviđa samo na jezicima Mađara, Italijana, Čeha, Slovaka, Rusina i Ukrajinaca, ali nema pomene o srpskim školama i srpskom jeziku? Dakle, Srbi su izbačeni iz statusa naroda u Hrvatskoj, ali nisu stavljeni čak ni u status nacionalne manjine. Da li je to tačno, gospodine C-037?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Da, jer do sada je bio jedan zakon, usvojen zakon o manjinama koji je stavljen van snage. Novi zakon o manjinama nije donešen tako da su Srbi proglašeni manjinom, ali nemaju zakona na osnovu kojega mogu svoja prava ostvariti u Hrvatskoj još uvijek.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, kad se to sve ima u vidu i Ustav i zakoni i postupci i nasilje i etnička čišćenja i ubistva, da li se može zaključiti da je hrvatska vlast podsticala ne samo nacionalizam u Hrvatskoj, već i fašizam i diskriminatorski i uvredljiv odnos prema Srbima u Hrvatskoj? Da li je to tačno?

SUDIJA MEJ: Ne, ne. Gospodine Miloševiću, to su sve zaključci koje mi moramo na kraju da donesemo. To nije za svedoka, to nije pitanje za svedoka. Naravno, možete svedoku da postavite pitanje o promenama Ustava, ali ne možete da tražite komentare.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovo nije komentar, gospodine Mej, jer ja govorim o tome kakve je to posledice proizvelo, na žalost, tragične o čemu svedok svedoči ovde. A da li je tačno da je predizborna kampanja u Hrvatskoj,

evo da budem konkretniji u tom pitanju, koja pokazuje posle sve ovo šta se događalo, predizborna kampanja početkom 1990. godine kad je ona startovala, kad se zahuktavala, nedvosmisleno nagoveštavala kakav je odnos hrvatskih nacionalističkih stranaka prema Srbima i prema rešavanju njihovog statusa u Hrvatskoj, što je, u stvari i došlo posle toga do potpunog izražaja u toku priprema i usvajanja hrvatskog Ustava 1990. godine?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Sjećam se, tako je bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nisam vas čuo, izvinjavam se.

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Sjećam se, takvi su govori držani, nacionalistički, sa određenim prijetnjama i sa određenim uvredljivim stavovima prema Srbima koji su kasnije po zakonu i Ustavu ponuđeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ - PITANJE: Vi se sećate programa HDZ-a donetog 1989. godine, na osnivačkoj skupštini?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ne sjećam se više detalja, ali znam za taj program da je donešen, ali ne mogu sad o detaljima govoriti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas ne pitam o detaljima, već upravo o odnosu prema svim ovim ključnim pitanjima koja sam vam postavio. Da li je to bilo bazirano na tom programu koji je donet 1989. godine?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste.

SUDIJA MEJ: Vreme je za pauzu od 20 minuta. Kasnije ćemo da napravimo još jednu kraću pauzu, a završićemo danas u 13.00. Gospodine Kej ili gospodine Tapušковиću, hoćete li da imate pitanja za svedoka?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Nekoliko pitanja, ali neće nam trebati više od 10 minuta.

SUDIJA MEJ: Hoće li Tužilaštvo da ima dodatnih pitanja?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, ali ne više od 15 minuta.

SUDIJA KVON: Gospodine Kej, osim vašeg ispitivanja, možda biste mogli da nam pomognete u vezi sa jednim pitanjem koje je pokrenuo optuženi, a radi se o dokaznim predmetima Tužilaštva označenim kao tabulatori 7 i 12, dokazni predmet 327. Dokument označen tabulatorom 7 je zapisnik, odnosno izveštaj sa sastanka kom je navodno predsedavao ovaj svedok, ali svedok

kaže da on to ne zna. Taj dokument je priložen njegovoj izjavi, tako da je možda moguće da je on rekao nešto drugo, a dokument označen tabulatorom 12 je dokument koji nosi naslov Spisak zločina Republike Hrvatske, Odsek za ratne zločine. Mi smo ga usvojili jer, *prima facie* izgleda da je to službeni dokument. Ali ako pogledate originalnu BHS verziju, videćete da ona nema službeni pečat, tako da bih vas molio da se na to osvrnete prilikom vaše intervencije, da se dotaknete autentičnosti tog dokumenta i načina na koji je Tužilaštvo došlo do njega.

SUDIJA MEJ: Pauza 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najš.

TUŽILAC NAJS: Administrativno pitanje. Mi smo sada pogledali kakvo je stanje sa svedocima i suočeni smo sa ozbiljnim teškoćama koje se tiču određenih svedoka kojima je potrebna odluka Suda o tome, kojima se modifikuje njihov status. Ja sam uložio puno energije da bih rešio ovaj problem, ali kad sam pogledao raspored suđenja, vidim da ćemo imati dosta slobodnog vremena sledeće nedelje, da ćemo da radimo nekoliko dana po pola dana i mislim da ćemo da uspemo da ubacimo ove svedoke van rasporeda. Mi ćemo da obavestimo Sud do kraja današnjeg dana o tome kako planiramo to da uradimo. Isto tako ćemo da obavestimo i optuženog do kraja dana koje svedoke možemo da pozovemo sledeće nedelje. Mi se nadamo da će Pretresno veće da nam dozvoli da ovde malo modifikujemo raspored dovođenja svedoka. Iz ličnih razloga, ja neću da budem ovde u ponedeljak popodne, niti u utorak negde do 10.00. Nadao sam se da ću početi da ispitujem svedoka u ponedeljak ujutro. Još uvek se nadam da ću moći to da uradim i da ostavim da jedan od mojih kolega bude tu tokom unakrsnog ispitivanja i bio bih vam vrlo zahvalan ukoliko bismo mogli da počnemo, usled ovog, u ponedeljak u 9.00, da bismo bili sigurni da ću ja da završim do vremena kada moram da odem.

SUDIJA MEJ: Mi ćemo da radimo uobičajeno u ponedeljak, pridržavaćemo se uobičajenog rasporeda, a u utorak i u sredu ćemo da radimo i po podne, od 9.30 do 16.15. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam sad razumeo da druga strana ponovo ima nameru da menja raspored svedoka koji je napravljen. Čini mi se da smo razjasnili bar nekakav elementarni red, da imam raspored svedoka koji će da se pojavljuju bar nedelju dana unapred. Dozvolite mi da vas podsetim, vi ste zaboravili da su mi dostavili 125.000 stranica, 500 ili 600 video traka i 230 audio traka i apsolutno je nemoguće, fizički nemoguće to pregledati, nego čak napraviti selekciju, ako nemate nekoliko dana unapred jasan raspored kad će se svedoci pojavljivati. Ako vi hoćete, ova druga strana tim trikovima želi da se služi, a ja uopšte ne razumem kako to može biti dopustivo. Mislim da je to nedopustivo.

SUDIJA MEJ: Niste u pravu kada govorite o trikovima. Ovde dolazi do teškoća prilikom dovođenja svedoka. Mi smo svesni toga koliko ste vi dobili materijala i sa kakvim teškoćama se suočavate u pripremanju vaše odbrane, mi to stalno imamo na umu, ali redosled svedoka ne mora da bude zagarantovan u svakom konkretnom slučaju i ponekad može da dođe do promena. Ono šta mi moramo da uradimo, to je da se potrudimo da vi imate dovoljno vremena da se pripremite za svakog svedoka. Mi ćemo to i da uradimo. Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Ja ne želim ništa da dodam na ono šta ste vi rekli. Ja samo moram da kažem da mi često potpuno zavisimo od drugih i ubuduće ukoliko bude potrebe da se menja redosled svedoka, mi ćemo ovde dobrovoljno ranije da dostavimo optuženom materijal nego što smo u obavez i samo da bismo bili sigurni da će on da ima dovoljno vremena da se pripremi.

SUDIJA MEJ: Bilo bi isto tako od pomoći da ukoliko dođe do ikakvih promena u redosledu, da pored obaveštenja optuženi dobije i izjavu svedoka ili makar rezime te izjave, čak i ako je možda to dobio ranije, da mu se to dostavi ponovo da bi mogao da se pripremi.

TUŽILAC NAJS: Da, ja sam se već dogovorio da se to uradi vezano za promene do kojih će da dođe sledeće nedelje.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodine C-037, da li možemo da konstatujemo da su građanski rat u Hrvatskoj započele ilegalne paravojne formacije secesionističkog režima u Hrvatskoj?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Na koji režim mislite?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onaj koji je izvršio secesiju Hrvatske nasilnim i protivustavnim putem od 1990. godine, posle izbora?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Pa ne bih mogao tako da odgovorim da je počeo rat secesionistički, mislim da je on izrastao iz nacionalizma, nepovjerenja, incidenata, a onda se proširio u sukob, jednu postupnost.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li ste upoznati tada bili ili sada znate, da je, na primer, početkom 1990. godine hrvatsko vrhovništvo projektovalo formiranje oružane sile jačine u miru 44.000, u ratu oko 290.000, u funkciji priprema za nasilno otepljenje i isterivanje Srba iz Hrvatske?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Pa meni takvi detalji nisu poznati. Znam da se govorilo o stvaranju hrvatske vojske i da su se formirale ZNG, odnosno "zenge", ali nije mi poznato da su pravili planove, niti sam ih ja vidio, za isterivanje Srba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pomenuli ste sada Zbor narodne garde. To je bilo protivustavno zar ne, formiranje Zbora narodne garde?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Nisam pravnik i zbilja ne znam odgovoriti na to pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da je u Hrvatskoj tada počelo ilegalno naoružavanje?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: O tome sam čuo priču iz medija, a kasnije sam vidio civile da su naoružani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste videli da su naoružani civili, kad je to kasnije?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Pa vidio sam negde krajem maja, početkom šestog meseca 1991. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate da su već šleperi sa oružjem, ilegalno doturani, prvi stigli 12. oktobra 1990. godine, pa onda još sledeći 20. oktobra 1990. godine iz DDR-a (Deutsche Demokratische Republik, German

Democratic Republic) nekadašnjeg, odnosno naoružanje iz bivšeg arsenala Istočne Nemačke i tako dalje?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: To sam samo čuo iz medija, ali ja nemam konkretnih, ja to nisam vidio, čuo sam iz medija i čuo sam da su o tome pričali ljudi, građani, o tome su komentarisali, ali ništa više od toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste znali za dovlačenje oružja iz Paname (Panama), iz Frankfurta (Frankfurt), avionima, takođe ilegalno?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Čim je bilo ilegalno, meni nije poznato, a da je bilo legalno ja vjerovatno to ne bih vidio, jer ja nisam bio u takvim organizacijama u kojima bi meni to bile dostupne takve informacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da je početkom januara 1991. godine, dakle posle odluke Predsedništva Jugoslavije o razoružavanju ...

SUDIJA MEJ: Osim ukoliko ovaj svedok nije lično učestvovao u tome, nema smisla da mu postavljate ovakvo pitanje. Vi mu iznosite vrlo generalne stvari o kojima on ne može da se izjasni. Vi ćete imati mogućnost da iznesete svoje dokaze i ukoliko ima svedoka Tužilaštva koji o tome govore, možete njih unakrsno da ispitajte o tome, ali jednostavno iznošenje u širokim crtama vaših teza nije ni od kakve koristi nama. Mi moramo da odlučimo o tome gde su granice svega ovoga. Postavite ovom svedoku pitanje o kome on nešto zna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ja ga pitam da li zna, gospodine Mej, ja ne mogu unapred, kao druga strana, da znam šta on zna ili kao druga strana da mu dam da nauči napamet optužnicu, pa da je citira ovde kao prethodni svedok. To je svedok Tužilaštva, dakle, otkud ja mogu ...

SUDIJA MEJ: To je jedna neprihvatljiva tvrdnja koju ste sada izneli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li se sećate zaplene aviona boinga 707 iz Ugande (Uganda) kratkog oružjem, municijom i tako dalje koje ...

SUDIJA MEJ: Gospodine, da li vi znate nešto o ovome? Da li ste vi učestvovali u konfiskaciji toga?

SVEDOK C-037: Ne, časni Sude, ja sam to samo čuo iz sredstava informisanja

takve stvari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite mi, molim vas, pošto malopre ste rekli i videli ste da je oružje podjeljeno civilima i tako dalje, da li sa gledišta jačanja represije i diktature u Hrvatskoj, formiranje paravojnih sastava u organizaciji vladajuće političke stranke, znači HDZ-a i ovog Zbora narodne garde i njihovo ilegalno opremanje, naoružavanje ima poseban značaj za početak građanskog rata u Hrvatskoj koji se ispoljio na progonu Srba na nezakonit ...

SUDIJA MEJ: On je već rekao šta je imao o tome i on ne može da odgovori na ova pitanja. To su stvari o kojima mi možemo da odlučimo, ali ovaj svedok ne može ništa da nam kaže o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li se sećate, pošto je to bilo opštepoznato u Jugoslaviji, da je Predsedništvo Jugoslavije u punom sastavu, dakle, na sednici 7. i 8. maja 1991. godine na kojoj su prisustvovali i predsednik savezne Vlade, takođe iz Hrvatske, Ante Marković u to doba, kao i predsednici Predsedništva svih republika, da su usvojili zaključak odmah formirati paritetnu grupu sastavljenu od predstavnika Republike Hrvatske i legitimnih predstavnika srpskog naroda iz Hrvatske radi otpočinjanja razgovora o svim spornim političkim pitanjima, a glavna su ustavna ravnopravnost hrvatskog i srpskog naroda ...

prevodioci: Samo malo sporije, molim vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... jezik, pismo, nacionalni simboli, pravo na samoopredeljenje i tako dalje. To je bilo u tom kontekstu onoga čime ste se i vi bavili u vezi sa amandmanima, takozvanim "srpskim amandmanima" na Ustav Hrvatske? Da li se sećate toga?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Da, sjećam se toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li se sećate odluka o blokadi svih kašarni Jugoslovenske narodne armije u Hrvatskoj po jedinstvenoj odluci vrhovništva donetoj u drugoj polovini avgusta 1991. godine i odluka o napadima na njih, na sve jedinice JNA 14. septembra 1991. godine? Da li se sećate tih odluka?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Čuo sam za takve odluke, ali ne mogu sad reći

tačno na koji način i iz kojih izvora, ali sjećam se takvih odluka i da se o njima govorilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čuli ste za takve odluke i sećate se da je takvih odluka bilo, a da li se sećate prakse, odnosno onoga šta je stvarno činjeno po tim odlukama, dakle blokade kasarni, napadi na pripadnike JNA u vreme kad je Hrvatska bila legitimni deo teritorije Jugoslavije, na vojsku Jugoslavije, znači Jugoslovensku narodnu armiju?

SUDIJA MEJ: Gospodine, svedoče C-037, molim vas da nam kažete šta ste vi čuli ili videli lično, ne ono šta ste možda čuli na radiju ili televiziji vezano za to šta se događalo u mestu "x", "y" i tako dalje. Recite nam šta ste vi videli vezano za ono šta vam se ovde iznosi.

SVEDOK C-037: Časni Sude, ja nisam bio u blizini ni jedne kasarne i nisam bio u mogućnosti da vidim takve blokade. O njima sam samo čuo i vidio na televiziji i iz medija. Nisam bio u prilici da lično tome prisustvujem, niti da to vidim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da su izbeglice u velikim talasima krenule u jesen 1991. godine?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: One su krenule, možemo reći, u talasima. Rekao sam u Grubišinom polju da je to bilo negdje otprilike 3.000 do 5.000 ljudi, pa kasnije 15.000 ljudi koji su pobjegli iz Zapadne Slavonije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A razlog njihovog odlaska je bio pritisak hrvatskih snaga na njih, je li tako? To, valjda, nije sporno.

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja sam juče na to odgovorio da tada nije bilo jakih koncentracijskih snaga u tom periodu, ali je stvarana svijest kod ljudi da su sami, da su slabi, da nemaju dovoljno snage da se odbrane i uz komandante lokalnih TO i povlačenjem iz njihove vojske, odnosno članova njihove porodica, oni su napuštali taj prostor koji je, da ponovim ono što sam juče rekao, kasnije bio devastiran.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Samo da pogledam jedan, ne mogu zbog ograničenog vremena da vam predočavam filmove i dokumenta, ali da li su vam poznate, recimo, činjenice koje govore o dokumentu poput ovoga, to vam je izveštaj Ujedinjenih nacija (United Nations), komande sek-

tora "Zapad". Znači, sektor "Zapad" je bio vaš sektor, je li tako? "Izveštaj o počinjenim zločinima protiv civilnog stanovništva u Zapadnoj Slavoniji" (Report on Crimes Committed Against the Civilian Population in Western Slavonia) koji je sektor "Zapad", zaštićena zona Ujedinjenih nacija, napravio i podneo. Je li se sećate tog izveštaja? To je jedan konkretan izveštaj, potpisao M. Musali (Musali) u ime komande sektora "Zapad". Govori o, na primer u selu Paklenici, imanje, vlasništvo gospodina Šolaje, ljudi su zaklani. Pa onda Mića Teodorović, veteran bez noge iz sela Paklenica, Nikola Vojnović, Milan Mrzić, ranjenik, Aleksija Rauš, medicinska sestra, Senka Rauš, medicinska sestra, Ruža Šolaja, medicinska sestra, Dušan Hasura iz sela Rajići, Mitar Vujaklija koji je ranjen u glavu ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Da li možete da kažete nešto o ovim stvarima? Da li vi lično znate direktno nešto o tome, gospodine C-037?

SVEDOK C-037: Časni Sude, ja sam čuo za ta događanja, ali nisam imao prilike da vidim taj izveštaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kao što vidite zaklane čak i medicinske sestre. To je izveštaj Ujedinjenih nacija, komande ...

SUDIJA MEJ: To je, jednostavno, komentar. Gospodine Miloševiću, da li želite da mi imamo kod sebe taj izveštaj? Mi ga nemamo. Možda bi Tužilaštvo moglo da nam dostavi.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Mi nismo upoznati sa tim izveštajem.

SUDIJA MEJ: Niste upoznati? U redu. Gospodine Miloševiću, ukoliko vi želite da priložite taj izveštaj, možete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ja ovakvih izveštaja mogu da vam priložim koliko hoćete, možete ga priložiti, to nije nikakav problem. A da li, recimo, imate neka saznanja o izveštaju sektora "Zapad", civilnih poslova, evo, na primer, kao što je ovaj, to sve mora postojati u originalu u arhivi Ujedinjenih nacija, sektor "Zapad", civilna policija UN-a, stanica Okučani na putu za Novsku "videli smo mnoge užasne scene, najmanje 50 leševa do puta. Bili su to Srbi vojnici i civili. Mnoge kuće su bile uništene, granatirane" i tako dalje. Da li se sećate tih izveštaja, ili, na primer, ili, na primer, izveštaja

samo za vašu, ovde ima i Dalmatinska i Zagrebačko-ljubljanska i Gornjokarlovačka, Hercegovačko-poljska i Baranjska, ali samo za Slavonsku, znači, eparhiju izveštaj: crkve - 39 crkava, 25 parohijskih domova srušeno, znači u Slavonskoj eparhiji, a oštećeno 40 crkava, 15 parohijskih domova i eparhijska rezidencija u Pakracu. Da li ste imali taj izveštaj i da li ste ikad o tome nešto znali?

SUDIJA MEJ: Da li ste videli taj izveštaj?

SVEDOK C-037: Ne, nisam vidio taj izveštaj.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, da bi se ovo iznelo pred Pretresno veće treba da priložite taj izveštaj. Recite nam, molim vas, o kakvom se to izveštaju radi iz koga citirate, izveštaj koje crkve i od kog datuma?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Izveštaj Srpske pravoslavne crkve u Republici Hrvatskoj, stanje crkvenih objekata nakon izгона, samo prema podacima Srpske pravoslavne crkve. To je taj, a ove druge izveštaje koje sam vam citirao o klanju medicinskih sestara i veterana bez noge i drugim žrtvama, to su izveštaji Ujedinjenih nacija, komande sektora "Zapad" civilnih poslova i sektor "Zapad" civilna policija UN-a, stanica Okučani, to šta mi je, sticajem okolnosti, pod rukom, ali vi možete, ako vas interesuje istina, da dobijete sve te izveštaje da biste znali šta se događalo. Pošto su vam bar izvori Ujedinjenih nacija ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, molim vas. Mi ćemo da dobijemo te izveštaje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovo stavljam kao dokazne predmete, ovo šta sam vam dao. Evo ovde su, izvolite.

SUDIJA MEJ: Neka poslužitelj to uzme i pogledaćemo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pretpostavljam ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, molim vas. Dobili smo ovaj izveštaj, on je na BHS-u, mi ćemo da ga dostavimo Tužilaštvu, označićemo ga identifikacionim brojem, nek se prevede i možda bi Tužilaštvo, vezano za ovaj izveštaj UN-a, moglo da nam dostavi potpune izveštaje koji se ovde spominju.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, čim dobijemo ove dokumente, videćemo da li možemo da dobijemo negde punu verziju i onda ćemo da vam to dostavimo na engleskom.

SUDIJA MEJ: Možda bi bilo prikladno da sada ovo označimo brojevima. Ovaj izveštaj UN-a neka bude prvi koji će da bude označen.

sekretar: U redu, ovaj izveštaj UN-a će da bude označen identifikacionim brojem D/41, ali crkveni izveštaj će da bude označen oznakom D/42.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Imam ovde, pa bi želeo da čujem vaš komentar, podatke koje ima UN CRO, politički i humanitarni poslovi, područje Zapadne Slavonije, Daruvar i sad imam ovde opštinu Pakrac koja pokazuje po raznim naseljima upoređenje pre aprila 1991. godine i oktobar 1995. godine. Na primer, Batinjani pre aprila 1991. godine 154 stanovnika Srbi, 55 Hrvati, oktobra 1995. godine Srbi nula; Bjelajci, oktobra 1995. godine, Srbi nula; Branešci oktobra 1995. godine, Srbi nula. Samo da vam pročitam gde je nula Srba oktobra 1995. godine: Bučje, Cikote, Donji Obrijež, Donja Šumetlica, Donji Grahovljani, nečitko mi je dalje, dobro. To je sve, onda Gornji Grahovljani, Jakovci, Lipovac, Mali Banovac, Mali Budići, Ožegovci, Popovac, Prekopakrac, Srednji Grahovljani, Veliki Banovac, Veliki Budići i tako dalje. Znači, tu se broj stanovnika 1995. godine, sa onoga koji je bio, se sveo na nulu. Da li vam je to poznato?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste, to mi je poznato, to je tako bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, to je bilo etničko čišćenje?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste u tim selima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, kad uzmem ... Dobro, vi kažete sad u tim selima, evo vam ukupno opština Pakrac, znači opština Pakrac pre ...

SUDIJA MEJ: To je jedan običan komentar. Hoćete li da mi pogledamo taj dokument takođe?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, samo da prvo nešto pitam svedoka, pošto nemam dva papira, a treba da ga pitam.

SUDIJA MEJ: U redu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo je ilustrativan za ono šta vi ne razumete, da biste razumeli. Ukupno 16 300 stanovnika, od toga većina Srbi, 7.806, 7.806 ukupno na celom tom području, ostalo svega 564 srpska stanovnika. Znači 93 posto očišćeno. Ostatak Srba može se svesti u okviru statističke greške ...

SUDIJA MEJ: Postavite pitanje ovom svedoku. Ovo su sve tvrdnje koje vi iznosite. O kom području govorite, pre svega, o kom području se radi?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Sada o njegovoj opštini i hoću da izoštirim primer, evo samo baš ...

SUDIJA MEJ: U redu, u redu, samo trenutak, dajte svedoku mogućnost da odgovori, radi se o njegovom svedočenju. Sećate li se cifri koje su ovde iznete? Možete li da nam kažete da li su one ispravne ili ne?

SVEDOK C-037: Sjećam se cifri, one su ispravne. Vi ste govorili o pola općine, da ima 7.900. Ne, na općini Pakrac je bilo 14.000 i nešto Srba, a oktobra 1995. godine je bilo onda 1.200 Srba, jer smo mi tad vodili evidenciju 1995. godine. Kad ste me pitali za konkretna sela koja ste nabrojali i pitali ste me za etničko čišćenje, kada ste vi mene konkretno pitali za sela, onda sam ja rekao da konkretno u tim selima je bilo etničko čišćenje. Nisam mogao govoriti nešto šta me niste pitali. I na području općine Pakrac, u tim selima je izvršeno etničko čišćenje, jer su Srbi svedeni na mali broj, a kuće su zapaljene, stanovi su oduzeti i nisu imali gdje da se vrate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači 14.000 i koliko Srba je bilo?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Mislim 14.600, 14.800, tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 14.600, 14.700, 14.800, a sada imate 1.200, je li tako?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ne, nego je oktobra 1995. godine bilo 1200, a sada ima negdje oko 2.700, 2.800.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, oni su se vratili?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE Pa 'ajmo da stavimo te cifre u odnos. Znači 14.600, 14.700, 14.800 i 1.200 pokazuje da je čišćenje, kad se gleda cela opština, izvršeno sa 92 posto. Samo osam posto je ostalo bilo Srba. A sada kad ste vratili, to što ste vratili ispada da je i 2002. godine stanje etničkog čišćenja tog dela preko 80 posto, jer sve to što ste vratili je manje od onoga broja od 20 psoto samo od postojećeg u ono vreme srpskog stanovništva, je li tako ili ne?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste ...

SUDIJA MEJ: Vidim da imamo problem sa transkriptom. Mislim da zapisničari imaju nekih problema i da im treba pet minuta pauze. Da vidim kako stojimo sa vremenom. Sad ćemo da napravimo pauzu od 10 minuta i, ne, zapravo napravićemo pauzu od 15 minuta i onda posle toga ćemo da radimo do 13.00.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, da li želite da se izveštaj o Pakracu, dakle izveštaj Ujedinjenih nacija uvrsti u spis? Dobro, onda molim da ga date.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pre nego što ...

SUDIJA MEJ: Samo malo, da dobijemo broj.

sekretar: Dokazni predmet broj 43, dokazni predmet Tužilaštva.

SUDIJA MEJ: Mislili ste dokazni predmet Odbrane.

sekretar: Da, izvinjavam se.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, ostalo vam je 50 minuta za unakrsno ispitivanje. Tako će i drugi da dobiju po nekoliko minuta za nastavak ispitivanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, gospodine Mej, onda ću da požurim, ali pre toga samo bih želeo da jedno pitanje razjasnimo. Naime, vi ste rekli da svjedok u načelu, pa i ovaj konkretno može da govori o onome u čemu je učestvovao i šta mu je lično poznato. Ja to razumem, jer je to logično.

Međutim, nije mi onda, ako to važi i ako je to logično, nije mi onda jasno zašto dozvoljavate da se u glavnom ispitivanju ovde uvode dokumenta koja nemaju nikakve veze sa ovim svedokom i konstatacije za koje je on u mnogo prilika u glavnom ispitivanju rekao da je čuo iz medija i da nema nikakva lična saznanja o njima, a pogotovo kad je reč o ovim dokumentima s kojima on nema nikakve veze, a čitava masa dokumenata je uvedena po toj osnovi. Dakle, želeo bih da raščistimo.

SUDIJA MEJ: Vi možete, gospodine Miloševiću, da iznesete svoj prigovor kada dođemo na konkretno svedočenje o tome i onda ćemo to da razmotrimo, konkretne dokaze, ali nema velikog smisla u postavljanju pitanja svedoku o tome šta je on čuo na radiju, a to ste više puta učinili. Krenimo dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi, dakle, znate za šire područje Zapadne Slavonije gde je povlačenjem JNA srpsko stanovništvo ostalo bez zaštite, izuzev u Okučanima i delom Pakraca i došlo do tog velikog egzodusa desetina hiljada na traktorima, konjskim zapregama, napustilo je područje Daruvara, Grubišnog polja, Slatine, manjeg dela Pakraca. Da li se sećate da je Vlada Jugoslavije, datum konkretan je 3. novembar 1992. godine, 1991. godine, izvinjavam se, 1991. godine, uputila pismo lordu Karingtonu (Peter Carrington) kao predsedavajućem konferencije i Hansu Van Den Bruku (Hans van den Broek) s obzirom da je Holandija (Holland) predsedavala "dvanaestoricom", jer je on bio predsednik ministarskog saveta EZ-a (EC Council of Ministers) i konstatuje da su područja u Zapadnoj Slavoniji koja su se našla pod udarima hrvatskih oružanih snaga van domašaja Jugoslovenske narodne armije, pa je ugroženi srpski narod tu potpuno nezaštićen. Dakle, jugoslovenska Vlada pismo Karingtonu, Van Den Bruku i tako dalje. Da li se sećate toga?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: U vašem pitanju bila je jedna netačnost. Nije se povukla JNA iz Zapadne Slavonije do Pakraca, jer ona dalje od Pakraca nije ni bila, nego su se povukle teritorijalne jedinice sa svojim stanovništvom, znači porodicama. JNA je bila od Okučana, odnosno Stare Gradiške do blizu Pakraca. To je ispravka onoga što ste vi rekli da se povukla JNA. Ona nije bila od Pakraca prema gore. A drugo, ja se sjećam da je jedno takvo pismo poslano, ali iz medija, jer sam ja bio u Zapadnoj Slavoniji, ja to nisam mogao vidjeti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi tvrdite da vojska nije išla dalje od Pakraca. Međutim, vi ne znate ništa o razlozima zbog čega, je li tako?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: To ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To da konstatujemo. Govorite da su neke grupe izvršile ubistvo u Voćinu, ali vi to lično niste videli, je li tako?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ne, nisam vidio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da vi nikom niste ni javili u vezi s tim ubistvom u Voćinu?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Nisam javio, jer kad sam čuo, to je već bio kraj 12. mjeseca i onda sam preko medija reagovao o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da nemate pojma da li je bilo ko obavještavao vlasti u Beogradu u vezi s tim događajem?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ne, to ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste takođe pominjali neke jedinice Vuka Draškovića i još neke paravojne formacije. Vi lično o tim paravojnim formacijama ne znate ništa, je li tako?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: O tim paravojnim formacijama ne znam ništa, a napravio sam ispravku i rekao sam da to nisu bile jedinice Vuka Draškovića. Znači nisu bile jedinice Vuka Draškovića, već su bile ono što se pripisivalo Šešelju, ali ne znam ništa o njima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste ih pripisivali Šešelju, ali ne znate da li je to bio Šešelj ili ne?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: To su pripisivali stanovnici lokalni, pogotovo posle Šešeljevog dolaska, a koji je izvršio smotru svojih dobrovoljaca, jedinice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da ste grupu tih za koje tvrdite da su njegovi dobrovoljci videli bez oružja, je li tako? To sam čuo u ovom glavnom ispitivanju.

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Tu grupu koja je dolazila, jednu, sam vidio bez oružja, a jednu sam vidio i sa oružjem, rekao sam, tamo kod sela Glavice i to sam izjavio u glavnoj raspravi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi pominjete i grupu ljudi među kojima je

bio i izvesni Rastović, kažete koji su vršili pritisak na druge ljude, pominjete čak slučaj da je on vama pretio pištoljem, a među ekstremnim ljudima navodite da je toj grupi pripadao i Milan Babić. Moje pitanje glasi: da li je tačno da vi nikad niste čuli da je Babić bilo kome pretio ili tražio da neko treba da bude ubijen ili bilo šta drugo? Je li to tako ili nije?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Nisam nikad čuo da je Babić tražio da se neko ubije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, vi nemate nikakva saznanja, koliko ja shvatam i ne znate ništa u pogledu raspodele oružja niti u pogledu Martićeve umešanosti u to, iako svedočite i o Martiću?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ne znam za njegovu raspodelu oružja koju je on vršio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete da je Martić imao podršku iz Beograda i da je Martić bio obavješten o zločinima, kažete da je bio obavješten o zločinima koji su vršile njegove policijske snage a da nikog nije kaznio i otpustio, to vi tvrdite. Međutim, vi nemate nikakva saznanja niti o navodnim zločinima koja stavljate na teret Martiću, niti o njegovim aktivnostima. Je li tačno ili nije?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja sam pretpostavio da Martić koji je bio dolje šef policije, je obaviješten o tome što se dolje događa i što rade njegovi ljudi i na osnovu toga sam stvorio zaključak. Nisam bio kraj njega i nisam mogao da vidim šta i kako radi. Ja sam stvorio zaključak na osnovu ovoga što je bio šef policije i da je on upravljao tim jedinicama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Juče ste potvrdili moje pitanje u vezi sa Hrvatima koji su normalno živeli u Kninu, o kojima je meni govorio Martić, da nema nikakve diskriminacije i da oni normalno žive. Vi ste juče rekli da ste znali Hrvate u Kninu koji su sasvim normalno živeli bez ikakvih pritisaka na njih u svojim kućama, svojim porodicama i tako dalje, je li tako?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste, ja sam rekao da znam da je bilo Hrvata u Kninu gdje je bilo puno mješanih brakova, njihovih prijatelja i da su oni živjeli, ali nisam rekao da je bilo Hrvata koji su otišli, a i takvih je bilo. Ne znam pod kojim okolnostima, ali sam čuo da je bilo Hrvata koji su otišli iz Knina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto ne znate, dakle, o ovome šta sam vas malopre pitao, kako onda možete da tvrdite da su pojedinci pod komandom

Martića vršili zločine i da je on znao to i da nikoga nije hteo da kazni. Da li ste vi bilo koga obavestili bilo kada, na primer, u Beogradu o takvim zločinima?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Tokom 1991. godine ja tu nisam ništa učinio, nisam bio u mogućnosti, bila je velika razdaljina, udaljenost, a o takvim stvarima sam čuo kasnije. Ako sam čuo, očekivao sam da su čuli i drugi i nije bilo moje da u tom dijelu ja vodim kakve intervencije, kad je bilo dolje ljudi koji su za to prosto bili odgovorni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pretpostavljam, gospodine Mej, da ćete mi staviti primedbu na neka pitanja da moraju biti na privatnoj sednici, pa samo kratko molim privatnu sednicu da ne bih ugrozio vaš red.

(privatna sednica)

sekretar: Sada smo na otvorenoj sednici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Želim da vam postavim par pitanja u vezi sa vašom glavnom izjavom. Pokazane su vam teritorije i pitanje je bilo kada su one bile pod kontrolom Srba. Rekli ste krajem 1991. godine, je l' tako?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ne znam na koju mapu, na koju oblast mislite, zato što je krajem 1991. godine samo oblast oko Knina, Benkovca, Gradačca i Lapca bila pod kontrolom Srba, kasnije je proširena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vaše objašnjenje da su Srbi imali ovu teritoriju pod svojom kontrolom i posebno termin, izraz, "kontrola", zar nije evidentno da je to oblast gde su Srbi živeli nekoliko vekova. Je li to sporno ili ne?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste, na toj teritoriji živjeli su nekoliko vjekova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su katoličke crkve rušene?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jesu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko je srušeno?

SUDIJA KVON: Samo trenutak, gospodine Miloševiću. Karta na koju se pozi-

vate, je li ona označena tabulatorom 5 u dokaznom predmetu 326? Je li to to i može li svedoku da se pokaže ta karta?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, da ne gubimo vreme, meni je suština bila u pitanju, gospodine Kvon (Kwon), a to stavljanje pod kontrolu su, u stvari, teritorije na kojima su Srbi vekovima živeli, oni nisu okupirali ničiju teritoriju. To je suština, a sama karta nema toliki značaj.

SUDIJA KVON: Stavite, molim vas, kartu na grafoskop. Mislim da je to karta označena tabulatorom 6, ali nema veze, je li to ta karta?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne, nemam u vidu uopšte samu mapu, nego govorim o vremenu 1991. godine kad su pod kontrolom, a povodom mape koja mu je bila pokazana, dakle, on je već odgovorio na moje pitanje, gospodine Kvon i uopšte ne želim da trošim vreme, da diskutujem o mapi. Pitao sam vas, dakle, da li su katoličke crkve rušene, da li znate za neku srušenu katoličku crkvu?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Znam za srušenu u Okučanima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle znate za jednu katoličku crkvu. Znate li za još neku katoličku crkvu srušenu?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Čuo sam za neke u Dalmaciji, ali ne znam tačno kako se zovu, ni u kojem mjestu. Isto kao što nisam vodio evidenciju o srpskim, nisam vodio ni o katoličkim crkvama evidenciju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, malopre sam vam pokazao nekoliko desetina, podatke o nekoliko desetina srušenih srpskih pravoslavnih crkava. Rekli ste da vam je to poznato ili niste, možda?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja sam rekao da mi je to poznato, ali ste me vi pitali o broju, a ja sam rekao da ne znam tačan broj, jer je to vodila evidenciju Srpska pravoslavna crkva, a znam da je bilo rušenja crkava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Štedim vreme. Pitani ste u glavnom ispitanju, pošto ste govorili o onom sastanku i tako dalje, da li je bilo partijskih sastanaka sa Socijalističkom partijom? Da li ste vi imali ikakve partijske kontakte sa mojom partijom?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je vama poznato da je Socijalistička partija leva partija, a da je Srpska demokratska stranka i na izborima u Srbiji učestvovala kao opozicija Socijalističkoj partiji?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: To mi je poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, o kakvoj onda saradnji vi govorite i pominjete saradnju, partijsku, između Socijalističke partije i ove stranke za koju kažete da vam je poznato da je kao opozicija učestvovala u izborima?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja sam mislio na SDS iz Hrvatske. Koliko se sjećam, Babić i još neki su govorili da imaju kontakte. E sad da li su imali i kakve, to ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste rekli da je, da su mediji bili pod kontrolom vlasti. Da li se sećate da je u tim istim medijima za koje tvrdite da su bili pod kontrolom vlasti, što uopšte nije tačno, na primer vaš tadašnji ministar inostranih poslova napisao članak protiv mene u kome je čak tvrdio, pitam vas da li se toga sećate, da me je Sajrus Vens (Cyrus Vance) potplatio sa 120 miliona dolara da prihvatim dolazak Ujedinjenih nacija, trupa Ujedinjenih nacija, da podržim to, na područje na kojima su kasnije uspostavljene zone Ujedinjenih nacija? Da li se sećate toga, u beogradskim novinama, dakle u jugoslovenskim novinama?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ne znam na koga mislite ministra.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tadašnjeg, u to vreme bio je Časlav Očić.

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Moguće je, ali ja ne znam za to, jer se ja sa Časlavom Očićem nisam poznavao, niti sam se sretao. Ne znam, ali ne kažem da nije bilo tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kada se govori o kontroli medija i o tome kako su mediji, kako bih rekao, po vašem iskazu radili protiv interesa mira, što bih rekao da se ne može dovoditi u vezu sa vlastima u Beogradu, molim vas, da li ste vi rekli u glavnom ispitivanju da ste u vezi sa logorima u Kninu i Udbini samo čuli iz hrvatskih medija, je li tako?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Da, mislim da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, samo ste čuli iz hrvatskih medija, nemate nikakva saznanja?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja nemam o njima saznanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pomenuli ste pukovnika ili ne znam šta je bio po činu, valjda, koliko sam ovde zapisao, pukovnika Čeleketića koji je došao, kažete iz Jugoslavije. Odakle je bio pukovnik Čeleketić?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Koliko sam ja čuo, on je rodom iz Kikinde. Bio je u garnizonu u Bjelovaru, onda je 1991. godine došao u Okučane, kasnije ne znam gdje je bio i ponovo se pojavio tokom 1993. godine u Okučanima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, bio je u Bjelovaru?.

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Mnogo ste toga govorili šta ste i kako je funkcionisalo to unutar Srpske Krajine. Da li vi imate ikakva saznanja o tome da li je vama bilo ko spolja nešto nametao u pogledu vaših političkih stavova, ponašanja i tako dalje? Da li vi imate ikakva saznanja o tome?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Znam jedino da se Udruženje Srba iz Hrvatske miješalo i da je stvari radikaliziralo u smjeru protiv Jovana Raškovića u korist Milana Babića. Jedino što sam ja osjetio, bili su njihovi pritisci u tom pravcu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je druga stvar, to je vaš kućni problem, a koliko se ja sećam reagovanja Beograda, da li možete to da potvrdite, uvek su bila isključivo usmerena, ako je bilo kakvih sugestija ili onoga šta vi zovete "pritiscima", u pravcu prihvatanja mirovnog rešenja, u pravcu prihvatanja Vensovog plana (Vance Plan), dolaska Ujedinjenih nacija, saradnje s njima i otvorenog dijaloga "Zagreb - Knin", je li tako ili nije?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja sam o tome govorio u svom iskazu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato da je i taj dijalog "Zagreb - Knin" otvoren i da su Mikelić i Šarinić pregovarali u više navrata, da je došlo do otvaranja auto-puta i do ekonomske saradnje i tako dalje, da je to bilo i na jednoj i na drugoj strani na vladama, da su o tome pisali i mediji, da su čak posredovali Owen (David Owen) i Stoltenberg (Thorvald Stoltenberg), prisustvovali, na primer na njihovom sastanku na zagrebačkom aerodromu "Pleso" i tako dalje. Da li su vam poznate te aktivnosti?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Te su mi aktivnosti poznate. Poznato mi je da je tome bilo otpora i poznato mi je da su zbog toga išli predsednici općina iz

Krajine, Republike Srpske Krajine kod vas, da ste vi podržavali da se otvori auto-put i da se dijalog između Zagreba i Krajine otvori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste na jednom mestu rekli da je Državna bezbednost iz Srbije nešto podstrekivala ljude na nekim zborovima. Jeste li to rekli na osnovu nekog svog saznanja ili vi ste o tome od nekoga čuli ili uopšte to niste rekli?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Nisam vidio da je to radila Državna bezbednost Srbije, ja sam govorio da su na terenu to radili bezbednjaci, a kome su oni pripadali, lokalnim nekim službama, to ne znam kome, a o tome sam govorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro. Pomenuli ste, koliko sam ja zapisao, jer pre nekoliko dana ste imali glavno svedočenje, da su izbeglice iz Hrvatske usmeravane na Kosovo. Jeste li pomenuli to?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jesam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Odakle vam to saznanje?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: To sam čuo od nekih izbeglica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nekih izbeglica koje su otišle na Kosovo?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Čuo sam od nekih izbeglica koji su bili u toj koloni, ali nisu otišli. Oni su rekli da su neki otišli ili tamo poslani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznat podatak da Kosovo čini 10 posto prostora Republike Srbije? To je geografski podatak, nije sporno. A da li vam je poznata činjenica da je samo jedan posto, dakle 10 puta manje od proseka koji bi pripadao izbeglica otišao na područje teritorije Srbije, u pokrajinu Kosovo i Metohiju? Znači 10 puta manje nego u ostali deo Srbije. Da li vam je poznat taj podatak? Samo jedan posto izbeglica je otišao na Kosovo.

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja ne znam tačno o podacima, nisam govorio tačno o podacima koliko je u koji deo Srbije otišlo izbeglica, niti znam tačne podatke koliko površinski Kosovo zauzima. Ja sam navodio da su išli u cijelu Srbiju, u Vojvodinu, na jug Srbije, pa sam pomenuo i Kosovo, a nisam govorio da su oni išli isključivo na Kosovo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi onda uvažavate valjda podatak, ako na

10 posto teritorije ode samo jedan posto, da je upravo obrnuto, da je najmanje se rasulo prema Kosovu? A dobro, da li ste vi pomenuli da su Hrvati isterivani iz Srbije? Ja sam ovde napravio jednu zabeležku, ali nisam siguran kakva je bila vaša formulacija, iz dela, pre svega u Vojvodini.

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Datu sam izjavu dao na osnovu izjave nekih Hrvata koji su došli u Zapadnu Slavoniju i rekli su da su bili istjerani iz svojih mjesta. Drugih saznanja nemam, osim toga što sam to čuo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nemate nikakva saznanja?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja nisam bio u Vojvodini i nisam vidio takve pojave i takva događanja. Svoju sam izjavu dao na osnovu onoga što sam čuo od Hrvata koji su došli u Zapadnu Slavoniju i koji su tražili mjesto da tu žive. I od jednog dijela, koliko se sjećam, da su bili u Korenici, na osnovu njihovih izjava ja sam takvu izjavu dao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste vi ikad čuli i za jedan primer ili paljenja nečije kuće ili bilo kakve imovine bilo kod Hrvata u Srbiji ili nasilno isterivanje bilo kog pojedinca, da se dogodio takav događaj?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Za paljenje i rušenje nisam čuo. Ovo što sam maloprije rekao, to sam čuo i to sam iznio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To ste čuli od nekog Hrvata koji je došao u Zapadnu Slavoniju, je li tako?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je vama poznato da se za svih 10 godina jugoslovenske krize jedino u Srbiji nije uopšte menjala nacionalna struktura stanovništva? Da li je to vama poznato?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja to nisam čuo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pomenuli ste da su Srbi koji su pobjegli iz Zapadne Slavonije hapšeni. Da li ih je neko hapsio u Srbiji?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Mislim da sam čuo da je bilo i takvih slučajeva da su ih i tamo hapsili i da su odvođeni u Bosnu. Mislim da sam to čuo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste rekli, baš sam hteo da čujem sa kojom pouzdanošću govorite, vi ste rekli da su neki od njih uhapšeni u Istočnoj Slavoniji. Je li tako ili nije?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja za Istočnu Slavoniju sam siguran da su

hapšeni i maltretirani i tučeni i ponižavani i tu sam izjavu dao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali vi nemate o tome nikakva saznanja?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Nekih konkretnih, nekih konkretnih ne. Mislim da sam čuo za nekolicinu da su bili uhapšeni i odvedeni na front.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde su odvedeni?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Mislim na front, tako nešto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Oni su bili uhapšeni u Srbiji, tih nekoliko njih, od ovih stotine hiljada koji su pobjegli. Da li imate neko objašnjenje koje bi moralo biti logično?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Nemam sad.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I nemate o tome lično nikakvo saznanje?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ko vam je onda to rekao?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: To sam čuo poslije "Oluje" nekoliko dana, nekoliko mjeseci zapravo, kad su se ljudi ponovo našli i pričali o tim događanjima. Mislim da je to bilo tada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Radi se, znači, o glasinama posle "Oluje", odnosno etničkog čišćenja Srba iz Hrvatske i te ofanzive na Krajinu, je li tako?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja sam iz onoga što sam čuo posle tog događanja, ja nemam drugih dokaza osim onoga što sam čuo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine C-037. Da li je u vreme napada na te teritorije na kojima su živeli Srbi bilo sporno da su te teritorije bile pod zaštitom Ujedinjenih nacija, takozvane "zone pod zaštitom Ujedinjenih nacija". Kod nas su to čitane kao "UNPA zone" (United Nations Protected Area). Je li to tačno ili ne?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je, dakle, tačno da su svi ti veliki masovni napadi, gde je u Zapadnoj Slavoniji, dakle, isterano, to što smo konstatovali, da ne ponavljamo, u Kninskoj Krajini ostalih 250.000 ljudi i ogromni zločini, da se sve to desilo u zonama koje su bile zaštićene od strane Ujedinjenih nacija?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da su Srbi prihvatili plan da budu stavljeni pod zaštitu Ujedinjenih nacija i da im je obećano da će biti zaštićeni do političkog rešenja?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa da li su bili zaštićeni do političkog rešenja ili su bili isterani ovim zločinima koji su nad njima izvršeni u prisustvu snaga Ujedinjenih nacija?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Nisu bili zaštićeni, sve se to dogodilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li smatrate da je time nad Srbima izvršen zločin, uz svu odgovornost Ujedinjenih nacija?

SUDIJA MEJ: To nije pitanje na koje ovaj svedok treba da odgovori. Njegovo mišljenje o tome nije relevantno.

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Časni Sude, ako mogu samo da dodam. Tu je i srpska strana napravila jedan propust i to značajan propust. Po Vensovom planu, oni su morali biti demilitarizirani, što će reći teško naoružanje pod kontrolom UN-a, a da samo treba biti policija naoružana. Mi smo to napravili u Zapadnoj Slavoniji i dobili smo pismene garancije da ćemo biti zaštićeni, a ostali dio to nije izvršio. Kasnije, tokom 1993., 1994. godine ponovo je izvršeno naoružavanje, uzeto je oružje i dato ljudima, gdje su formirane jedinice. Kad sam ja razgovarao sa komandantom u Zapadnoj Slavoniji, generalom Zabalom (Zabalo), oko zaštite, jer su se ljudi plašili ako ne budu zaštićeni da će nastradati. On nam je tako odgovorio, a ja ću ga citirati, ja ne znam da li bi to tako bilo i za ubuduće, ali mi je rekao "ako i jedna i druga strana ima naoružanje i koristi ga, onda se jedinice Ujedinjenih nacija neće stavljati između njih i da štiti sukob, jer bi bili žrtve međusobnih obračuna, ali ako bude završena demilitarizacija i oružje pod kontrolom, onda Ujedinjene nacije preuzimaju punu odgovornost". To je propust napravila politika u Krajini što formalno i taj dio nije učinila, ovo što je imala oružje pokazalo se da je nedovoljno i da svojom upotrebom ili neupotrebom ne može sebe da zaštititi. Ja na ovaj način ne oslobađam odgovornosti Hrvatsku što je učinila na tom prostoru, pogotovo poslije odlaska stanovništva, ali smatram da je odgovorno i političko rukovodstvo Krajine što nije, ako je prihvatili

lo Vensov plan, što ga nije i provodilo i povelio i na taj način do kraja prenele odgovornost na međunarodne snage koje bi morale i prihvatiti tu odgovornost. Ovako je pružena mogućnost iznimka i opravdanje i ne znam šta sve drugo da se kaže, da nije izvršena demilitarizacija, a mi ne možemo stati između dve naoružane formacije. Da li su one bile podjednako naoružane ili su bile u tome nejednake, ja to ne znam, jer nisam vojni stručnjak, ali mislim i ponavljam i tu smatram odgovornost ljudi iz naroda, ne naroda nego tih ljudi koji su ih predstavljali, što su ovakvom militarizacijom samo doveli u nesigurnost stanovništvo i izložili ih mogućnosti da se dogodi ono šta se dogodilo.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, pre nego što nastavite, samo nešto da pojašnjamo: general Zabala koga ste spomenuli, da li je on bio komandant UN-a u Zapadnoj Slavoniji?

SVEDOK C-037: Jeste, časni Sude, on je bio komandant sektora "Zapad" do negdje kraja februara 1993. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrat ćemo se na to, samo da jednu stvar raščistimo, pošto ste vi preskočili neke, rekao bih ili bar jedan vrlo bitan detalj. Prvo, da li se sećate da je po Vensovom planu koji su Srbi prihvatili, oružje tačno moralo da se stavi pod dvostruki ključ, dakle jedan ključ u rukama krajiških Srba, jedan ključ u rukama UN-a i da su Srbi predali oružje, dakle, izvršili demilitarizaciju, a ostala samo policija sa onim što su oni zvali "sajd arm" (side arm), odnosno s pištoljima? Da li se sećate da su oni izvršili tu svoju obavezu, ali da su uzeli ponovo oružje iz tih istih magacina kad su napadnuti, a ne pre nego što su napadnuti? Vi imate ovde, trebalo bi vam biti poznato i verovatno imate ove knjige, jer ja nemam vremena, planirao sam ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, dozvolite svedoku da odgovori na ovo šta ste izneli. Samo trenutak. Ono šta je ovde izneto bilo je to da su se Srbi iz Krajine zapravo pridržavali toga, ali da su pribegli oružju onda kada su bili napadnuti. Da li možete da nam date odgovor na ovo šta je ovde izneto?

SVEDOK C-037: Oni su pribjegli onda možda tenkovima i topovima, ali ne i dugom naoružanju, jer dugo naoružanje je bilo prisutno na prostorima Krajine. I ja kada sam bio mobilisan, vidio sam da su ljudi nosili puške, ali i to je bilo protiv Vensovog plana, ali najbolja garancija je onda ako međunarodne snage kažu, koje su tamo, da je izvršena demilitarizacija, ona koja je radi-

la na tom prostoru i koja treba da štiti taj prostor, a ne pojedini političari koji su procjenjivali demilitarizaciju po svojim aršinima i po svojim propisima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine C-037, ovde imate knjigu koja govori o Miljevačkom platou 1992. godine, je li vam ona poznata i o napadu takođe na teritoriju pod zaštitom Ujedinjenih nacija, je li vam poznato to?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Događanja su mi poznata, knjigu nisam vidio. Znam da je učinjen masakr nad tim ljudima, čak sam i u Hrvatskoj gledao jedan video zapis o tim događanjima sa Miljevačkog platoa, kad se snimao film o zločinima nad Srbima u Hrvatskoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Imate ovu ofanzivu takođe na zaštićene zone Ujedinjenih nacija 1993. godine, Maslenica?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: I za nju sam čuo i za ta događanja, ali nisam tu knjigu vidio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li imate knjigu o isterivanju Srba iz Krajine 1995. godine?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Nemam ni tu knjigu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li imate bar onu koja se tiče Zapadne Slavonije, maja 1995. godine i egzodusa Srba iz Zapadne Slavonije?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Na žalost, nisam je dobio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo iz te Zapadne Slavonije, samo da vam citiram iz pisma Jasuši Akašija (Yasushi Akashi), specijalnog izaslanika generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, kaže: "Vlada Republike Hrvatske da odmah obustavi vojnu ofanzivu preduzetu sa svojim snagama u području Zapadne Slavonije, poznatom kao sektor 'Zapad', a koju je započela 1. maja 1995. godine ujutro, kršeći dogovor o prekidu neprijateljstava od 29. marta 1994. godine". Znači ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, prvo da preciziramo hronologiju. Optužnica se poziva na događaje iz 1990. i 1991. godine. U čemu je relevantnost onda događaja iz 1995. godine? Mi smo vam dali jednu priličnu širinu da pokrijete i te događaje, ali ono šta mene brine je da oni nemaju nikakve relevantnosti za ono šta se desilo pet godina pre toga. Možda posto-

ji neka relevantnost, ja sam spreman da prihvatim da ona postoji i da jeste bio neki napad u to vreme, ali da li je to uopšte bitno za ono o čemu mi govorimo na ovom suđenju?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam hteo samo da utvrdim, gospodine Mej, da su pored toga što su zločini izvršeni i izvršeno potpuno etničko čišćenje Srba iz Hrvatske, ti zločini izvršeni na teritoriji i u vreme kada je ta teritorija bila pod zaštitom Ujedinjenih nacija.

SUDIJA MEJ: A zašto je to relevantno? Zašto je to uopšte relevantno za ovo suđenje? Zašto je to relevantno za ono šta se desilo 1990. i 1991. godine? Vi izgleda da gubite iz vida ono šta je bitno za ovo suđenje, a to su tačke optužnice, a ne druga nedela koja su se desila u neko drugo vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ako se zadržite onda samo na 1990. i 1991. godini i 1992. godini onda ćete videti upravo da je tačno ono šta ja tvrdim, da su se u to vreme Srbi branili od pogroma, a da su od trenutka kad su došle snage Ujedinjenih nacija verovala tim snagama i očekivali da budu zaštićeni do političkog rešenja. Oni su predali svoje naoružanje pod dupli ključ, izuzeli su ga tek posle ovih napada koji su opisani u ovim knjigama, da bi se branili, jer ih nisu branile Ujedinjene nacije, kao što je obećano.

SUDIJA MEJ: Ove knjige nisu uvrštene, odnosno ne mogu da budu uvrštene, ima različitih mišljenja. Mi možemo da usvojimo izveštaje i slična dokumenta, ali sumnjam da ove knjige mogu da budu od ikakvog značaja, iako ćemo, ako vi zahtevate, u dogledno vreme da uzmemo to u razmatranje. Gospodine Kej, ja ne želim da oduzimam više vremena od vas. Optuženi ima još pet minuta, ali u odnosu na ono šta se desilo na Kosovu, gde, naravno, postoji direktna relevantnost sa aktivnostima OVK (UCK, Ushtria Clirimtare e Kosoves) i moguća relevantnost NATO bombardovanja, vi ste u vašem podnesku, u podnesku amikusa označili koliki obim treba da ima unakrsno ispitivanje. Ja bih vas zamolio da to uradite i u odnosu na Hrvatsku, zato što ja u ovom trenutku nisam siguran da postoji, da su događaji iz 1995. godine uopšte relevantni za ono šta se spominje u optužnici vezano za 1990. i 1991. godinu, tako da vas molim da nam pomognete.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Mi ćemo svakako to da uradimo, ali moguće je da optuženi pokušava da se suoči sa celokupnom slikom koju je ovde iznelo

Tužilaštvo tvrdeći da je on bio umešan u stvari, da se nije pridržavao svojih obećanja u mnogo aspekata u odnosu na periode 1990. i 1991. godine, da je delovao na dvostrukom koloseku, bar je to tako okarakterisalo Tužilaštvo i optuženi očigledno misli da mora da odgovori na ovo šta je bilo izneto i želi da demonstrira da je zapravo on pokušavao da se pridržava međunarodnih sporazuma i dogovora.

SUDIJA MEJ: Ali ukoliko koristimo ovu tvrdnju, a to je da su bili učinjeni zločini protiv Srba 1995. godine i da se time objašnjava ponašanje 1991. godine, ja mislim da je to nešto u šta nismo sasvim uvereni, da je ono šta se desilo Srbima 1995. godine opravdanje za ono šta su oni radili 1991. godine.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Kontekst koji sam ja ovde izneo je celokupna slika koju je prezentiralo Tužilaštvo.

SUDIJA MEJ: Sada ne možemo o ovome da diskutujemo, iako sam ja načeo ovu temu, ali možda biste to mogli u pisanom podnesku nama da iznesete. Gospodine Miloševiću, da li ste hteli još nešto da dodate? Ja sam zamolio amikusa da nam to iznesu u pisanoj formi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Vi ste sada rekli da ja pokušavam da objasnim događajima iz 1995. godine ono šta se događalo 1991. godine, što je apsolutno netačno, jer je nasilje nad Srbima ...

SUDIJA MEJ: 1995. godine, ne 1945. godine, nego 1995. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dakle, nije tačno da onim šta se desilo 1995. godine nastojim da objasnim ono šta se desilo 1991. godine. Naprotiv, pokazao sam ovde da je nasilje nad Srbima počelo već 1989. godine, pa 1990. godine, 1991. godine i 1992. godine. Samo, ovog svedoka sam ispitivao samo o 1991. i 1992. godine. Dakle, vidi se zašto su došle Ujedinjene nacije. Zato što je trebalo da zaštite te zone. Da li su ih zaštitile? Nisu. Da li su ih Srbi prihvatili? Jesu. Nije reč o tome šta kaže gospodin Kej, da sam se samo ja zalagao da se reši mirno. Srbi u Krajini prihvatili su Ujedinjene nacije i prihvatili su da se reši političkim sredstvima, a onda političkim sredstvima nije rešeno i oni su isterani. Prema tome, ja govorim o zločinima koji su vršeni u građanskom ratu izazvanom nasilnom secesijom Hrvatske iz Jugoslavije, protiv Jugoslavije i posebno protiv srpskog stanovništva, a ovde se vrši inverzija, proglašava žrtva

za krivca, a žrtva je u tom građanskom ratu u Hrvatskoj bio srpski narod koji je živio na svojim teritorijama, gospodine Mej. I svi događaji o kojima sam ispitivao ovog svedoka odnosili su se na 1991. i 1992. godinu i dokazuju upravo ovo šta ja tvrdim, a onda samo pokazujem da to što su Srbi prihvatili u tim UN zaštićenim zonama, da nije napravljeno političko rešenje, nego agresija i zločin nad njima. Prema tome, ne može se apsolutno stvar izvrtati na takav način. To je van svake granice.

SUDIJA ROBINSON: Ali vi niste unakrsno ispitivali u vezi sa događajima iz 1995. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Samo poslednja tri minuta, gospodine Robinson, pitao sam ga i to sam hteo da konstatujem, da li su te zone na kojima je izvršeno nasilje nad Srbima i etničko čišćenje u vreme kada je to učinjeno, bile pod zaštitom Ujedinjenih nacija. To sam hteo da se konstatuje, a ne ništa drugo. A od ova dva dana ispitivanja, o 1995. godini sam ga pitao dva minuta.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, mislim da možemo da krenemo dalje.

SUDIJA MEJ : Imate još pet minuta, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, gospodine C-037, da li je potpuno jasno da je građanski rat u Hrvatskoj, mi smo sad govorili, znači, o događajima u 1990. godini, amandmanima na Ustav, Ustavu, otpuštanjima Srba, ubijanjima, hapšenjima nezakonitim, nasiljem i tako dalje, o događajima, znači, 1990., 1991., 1992. godine, da je on izazvan nasiljem tadašnje hrvatske države u procesu nasilne secesije iz Jugoslavije, nasiljem protiv srpskog stanovništva ...

SUDIJA MEJ: Svedok je već odgovorio na to. Vi ste ga već pitali i on vam je odgovorio. Želite li nešto da dodate, gospodine svedoče, onome šta ste već rekli o ovome?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja ne bih imao ništa da dodam, rekao sam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li smo načisto, dakle, s tim, da li smo načisto da je reč bila o građanskom ratu?

SUDIJA MEJ: To je predmet o kom ćemo mi morati da da odlučimo. To je pravno pitanje. Na Pretresnom veću će da bude da donese o tome odluku, a ne na svedoku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, vi možete da donesete odluku i da je danas ponedeljak, što se toga tiče, ja sam ovde govorio o činjenicama, a sve ono šta je odgovorio svedok potvrđuje činjenice o kojima sam ja govorio.

SUDIJA MEJ: Dobro, imate još dva pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li smatrate, gospodine C-037, da je Srbima u Hrvatskoj taj građanski rat bio nametnut ponašanjem hrvatske vlasti?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja ne mogu reći da je bio nametnut, ali je došlo do stvaranja tenzija, izazivanja i nepovjerenja Srba prema vlastima u Hrvatskoj i priličnog udaljavanja, ne bi' davao druge pravne kvalifikacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li smatrate, gospodine C-037, da je kada su Srbi u pitanju u Hrvatskoj, u tom građanskom ratu, to za njih bio odbrambeni rat?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Srbi su se tako ponašali i tako osjećali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tako ponašali i tako osećali. Da li ste ikad čuli za neku nameru rukovodstva Republike Srpske Krajine da zauzme bilo kakvu teritoriju koja pripada Hrvatima?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ne, to nisam čuo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Kej.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ja ću, za početak, da se pozabavim jednim pitanjem, pa ću onda da pređem na primedbe sudije Kvona, ako je to u redu.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude ...

SUDIJA MEJ: Da li je to bilo na privatnoj sednici?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, to je bilo na privatnoj sednici.

SUDIJA MEJ: U redu, onda idemo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

sekretar: Časni Sude, ponovo smo na otvorenoj sednici.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: O ovom su vam dokumentu postavljena neka pitanja i to na sednici 30. septembra, broj strane u transkriptu 10.434. To je dokument Odelenja za ratne zločine, a u njemu se navode razni događaji koji su se dogodili 1991. godine i koji su ovde datirani. Imamo takođe i spisak imena. Vi sada gledate verziju na BHS-u. Gospodine C-037, pogledajte, molim vas, verziju na BHS-u, a ne englesku verziju. Je li to uopšte dokument koji prepoznajete, koji ste imali prilike da vidite?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ne, ja sam ga prvi put vidio ovdje u Tužilaštvu, takav dokumenat.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Možete li da nam nešto kažete o nastanku tog dokumenta, prema vašim saznanjima?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja mislim da je njega napravio MUP Hrvatske svojom istragom, saslušavajući građane na području Voćina i prikupljajući njihove informacije o događanjima. Jedino što sam kasnije vidio i potvrdilo se da su kod popisivanja ljudi koji su počinili zločine nad Hrvatima, od strane Srba se stavljaju velik broj ljudi za koje nema nikakvih dokaza, tako da i ovde broj ljudi koji su stavljeni da su činili zločin je upitan, jer se pokazivalo u pravilu da to nije u tolikom broju ljudi. Mada o ovim događanjima u Voćinu koja su tu navedena, to je činjeno, to je bilo. To sam čuo kasnije da se događalo i čuo sam iz hrvatskih medija i od Srba sam čuo i tako.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Hvala. To je sve. Sudija Kvon, je li to bilo od pomoći?

SUDIJA KVON: Da. Hvala.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Časni Sude, vi ste hteli da ja nešto kažem i o statusu ovog materijala, ali sad mislim da to nije potrebno, nisam siguran treba li još uvek to da uradim. Da se vratim svedoku. U jednom delu vašeg iskaza ste govorili o diskriminatornim zakonima na štetu Srba u Hrvatskoj, u

pogledu njihovih nacionalnih praznika, obrazovanja i drugih aspekata njihovog života. Možete li da nam date datume kada su ti diskriminatorni zakoni doneti, odnosno da nam kažete približno kada je to bilo?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja vam mogu reći samo približno, to je bilo tokom 1990., 1991. godine, takvi su zakoni donešeni.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Još nešto. Tvrdnja da Srbi nisu konstitutivni narod u Hrvatskoj, što je izazvalo nepoverenje prema novoj vladi, kako ste Vi rekli, je li to usledilo otprilike u isto vreme 1990. godine?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: To je bilo mislim 1991. godine.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: A kažete da se prilikom izbora 1991. godine mogao čuti čitav niz pogrđnih stavova na račun Srba od strane hrvatskih političkih stranaka. Možete li da nam nešto kažete o tome, kako je to delovalo na srpski živalj u Hrvatskoj?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Pa to je bilo za Srbe ponižavajuće, militantno i kod njih je izazivalo nepovjerenje prema nadolazećim političkim vlastima koje se pripremaju.

PRIJATELJ SUDA KEJ: To je sve, nemam više pitanja.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC UERC-RECLAF

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Za vreme unakrsnog ispitivanja, vi ste spomenuli Jovu Vezmara i rekli da je on otišao u Srbiju 1995. godine. Da li je on i ranije odlazio u Srbiju, odnosno kada su te njegove posete Srbiji bile?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ja nisam rekao 1995. godine. Otišao je prvi put 1991. godine negdje tamo 10. marta, 7., 8. marta i vratio se 1991. godine u avgustu i ponovo definitivno otišao negdje u oktobru 1991. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada je on 1991. godine bio u Srbiji, da li je dobio neko mesto, neki položaj u MUP-u Srbije?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: On je radio u policijskoj stanici u Pančevu, sad ne znam na kakvom radnom mjestu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada je bila reč o odnosu Teritorijalne odbrane i JNA, vi ste rekli da o tome nemate nikakvih saznanja. Mene zani-

ma vremenski period kada je Banjalučki korpus stigao u Pakrac u septembru 1991. godine, da li je TO Zapadne Slavonije bio podređen JNA u toj oblasti?
SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Koliko se ja sjećam, komandanti Teritorijalne odbrane su išli na Bijelu Stijenu gdje je bila komanda Banjalučkog korpusa i mislim da su oni bili podređeni tada komandi Banjalučkog korpusa.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Je li osoblje Teritorijalne odbrane dobijalo plate od Banjalučkog korpusa u to vreme?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Mislim da su posle 10. mjeseca dobijali plaću koliko sam čuo i od običnih vojnika, a čuo sam da su dobijali iz komande TO plaću ljudi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Govorili ste o strahu koji su Srbi osetili u doba kada su se donosili amandmani na Ustav i kad je došlo do drugih promena u hrvatskom društvu. Taj strah, da li je on raspirivan i od strane političara SDS-a, srpskih političara uopšteno ili srpskih medija? Znete li nešto o tome?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Pa jeste. Od lokalnih srpskih političara u tadašnjoj SAO Krajini je podizana ta tenzija i takvo nepovjerenje koje se pojavljivalo kod Srba, oni su ga podstrekivali, pogotovo što su na svojim skupovima imali ljude sa četničkim obilježjima koji su isto podsticali na ružnu prošlost i na istoriju koju su imali zajedničku i da su oni isto svojom galamom i vikom unosili strah i kod Srba, a onda i kod Hrvata.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Državni mediji Srbije, jesu li oni odigrali ikakvu ulogu u raspirivanju straha kod stanovništva?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Pa kad su se puštale takve izjave koje su iznosili lokalni političari, onda mislim da prenošenje takvih izjava svakako da pospješuje takve tenzije koje su se događale.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Rekli ste da ste već u junu mesecu 1991. godine videli naoružane ljude. Jeste li pri tom mislili na Srbe, Hrvate ili i na jedne i druge?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Tad su ih imali i jedni i drugi, imali su i Hrvati, a imali su i Srbi. Imali su svoje lovačko oružje, a neki su nabavili automatske ili neke, onda su bile "pumparice" poznate i znam da su ih Srbi kupovali od Hrvata i da su Hrvati kupovali od Srba i da su se i jedni i drugi naoružavali.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Rekli ste da je mnogo zločina počinjeno

protiv Srba. Spomenuli ste da ste negde sredinom 1991. godine u junu čuli za te zločine. Ti zločini, jesu li se oni dogodili pre izbivanja rata, odnosno sukoba ili za vreme tih borbi?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Pa sredinom 1991. godine to su bili incidenti koji su prethodili, bili su pred sukobe, ali sam ja, kažem, za njih čuo dovoljno nejasno, ne mogu da kažem da sam čuo jasno, ali sam čuo da su se događali na prostoru Istočne Slavonije, a onda se kasnije, kad je rat počeo, još više pričalo, sad ne znam tačnu njihovu autentičnost, ali sam čuo da je bilo, znači pred same sukobe, a onda i u samim sukobima još više.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A u Zapadnoj Slavoniji, ti zločini koje ste opisali, jesu li se oni dogodili nakon izbivanja rata?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Što se tiče Zapadne Slavonije, mislim da su bili nakon izbivanja rata i bilo je incidenata, fizičkih tuča. Znam da su i Srbi u Zapadnoj Slavoniji prije rata ubili mislim tri policajca, jednoga u Obriježu, a dvojicu blizu Trnakovca, u Okučanima. Znači da je i takvih događanja bilo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kažete da su ubili tri policajca. Jesu li to bili hrvatski policajci?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Jesu, to su bili hrvatski policajci koji su bili na službi, išli su na posao. Dvojica su presretnuta i u zasjedi ubijena, a jedan je ubijen kada je stajao na cesti u Obriježu, kad se skreće za Obrijež..

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Bilo je reči o logoru u Bučju. Osim Hrvata, rekli ste da su tamo bili zatočeni neki Srbi, zašto?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Ti neki Srbi koji su bili zatvoreni su bili protivnici ovih ljudi koji su bili u komandama TO, na njih su možda bili ljubomorni, jer su bili boljeg materijalnog stanja, od njih sam čuo da su prilikom hapšenja bili i opljačkani, da im je oduzeta imovina, pogotovo novci, a oni su bili slobodni da kažu svoje mišljenje, ne očekujući da će tako i proći.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U vezi s događajem u Pakracu i to će da bude moje zadnje pitanje, rekli ste da je tamo došla JNA i da se situacija smirila. Jesu li u to doba u Pakrac dolazili, osim njih i političari sa saveznog nivoa i jesu li pokušali pregovorima da postignu mir?

SVEDOK C-037 – ODGOVOR: Političari sa savezne razine, ja mislim da je bio tada Mesić, ali niko drugi, koliko se sjećam, iz Beograda, osim ta četiri

pomoćnika Ministarstva unutrašnjih poslova. Za druge ne znam.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, ovo su bila sva moja pitanja. Ne znam treba li da se osvrnem na ova dva dokumenta ukratko, kako smo ih, naime, dobili i šta je naša namera s njima, ali to mogu i u odsustvu svedoka.

SUDIJA MEJ: Problem je jedino vreme.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Biću vrlo kratka.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Dokument broj 7, naš stav nije da je ovo službeni zapisnik sa sastanka. Mi smatramo da je to izveštaj sa sastanka koji je sastavila osoba čije se ime spominje u zadnjem redu dokumenta. Mi tu osobu, naime, nemamo na našem spisku svedoka i nemamo ni jednog drugog učesnika na našem popisu svedoka, tog sastanka. Mislim da ćemo morati njih da dodamo našem spisku svedoka, dakle, jednog učesnika sastanka i osobu za koju mislimo da je sastavila zapisnik. A, inače, dokument smo dobili od hrvatskih vlasti. Dokument C2768 takođe je dokument koji smo dobili od hrvatske Vlade, a nismo hteli da svedok samo potvrdi sadržaj tog dokumenta, već da istovremeno potvrdi i njegovu autentičnost.

SUDIJA MEJ: U redu, ostaje nam da usvojimo izjavu svedoka u spis i to onu koju je dao od 1. do 4. maja. Je li to relevantna izjava, gospođo Uerc-Reclaf (Uertz-Retzlaff)?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, tako je.

SUDIJA MEJ: U redu, onda ćemo da dobijemo broj.

sekretar: Broj 332, pod pečatom.

SUDIJA MEJ: Gospodine svedoče, ovim se završava vaše svedočenje pred Sudom. Žao mi je što ste se toliko dugo morali ovde da se zadržite, ali najlepše vam hvala što ste došli da svedočite pred Međunarodni sud. Sada možete da idete, a mi prekidamo suđenje do ponedeljka u 9.00.

Fond za humanitarno pravo